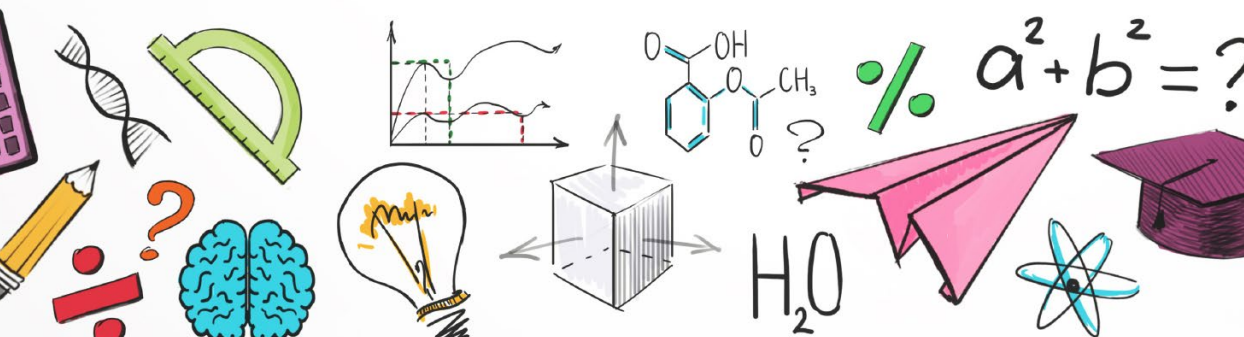

Obywatele Ukrainy w polskiej oświacie

Rekrutacja i zatrudnianie
Postępowanie krok po kroku

Obywatele Ukrainy w polskiej oświacie

**Rekrutacja i zatrudnianie
Postępowanie krok po kroku**

Stan prawny: marzec 2022 r.

Autor:

**opracowanie zbiorowe autorów serwisów: [portaloświatowy.pl](http://portaloswiatowy.pl); epedgaogika.pl;
poradnik-dyrektora.pl**

Redaktor:

Agnieszka Stebelska

Menedżer produktu:

Agata Jastrzębska

Kierownik marketingu i sprzedaży:

Agata Jastrzębska

Zdjęcie na okładce:

fotolia.pl

Projekt graficzny okładki:

Piotr Fedorczyk

Korekta:

Zespół

Koordynator produkcji:

Magdalena Huta

Druk:

KRM Druk

Skład i łamanie:

Raster studio

ISBN 978-83-8276-402-4

Copyright by Wiedza i Praktyka sp. z o.o.

Warszawa 2022

Wydawnictwo Wiedza i Praktyka sp. z o.o.

ul. Łotewska 9a, 03-918 Warszawa,

tel. 22 518 29 29, faks 22 617 60 10, e-mail: cok@wip.pl

NIP: 526-19-92-256, KRS: 0000098264 – Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie,
XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego.

Wysokość kapitału zakładowego 200.000 zł.

Publikacja „Obywatele Ukrainy w polskiej oświacie – rekrutacja i zatrudnianie, postępowanie krok po kroku” została przygotowana z zachowaniem najwyższej staranności i wykorzystaniem wysokich kwalifikacji, wiedzy oraz doświadczenia jej twórców. Zaproponowane w niej wskazówki, porady i interpretacje dotyczą sytuacji typowych. Ich zastosowanie w konkretnym przypadku może wymagać dodatkowych, pogłębionych konsultacji. Opublikowane rozwiązania nie mogą być traktowane jako oficjalne stanowisko organów i urzędów państwowych. W związku z powyższym autorzy, konsultanci oraz redakcja nie mogą ponosić odpowiedzialności prawnej za zastosowanie zawartych w publikacji „Obywatele Ukrainy w polskiej oświacie – rekrutacja i zatrudnianie, postępowanie krok po kroku” wskazówek, przykładów, informacji itp. do konkretnych przypadków.

Spis treści

Wstęp	5
Część I. Teoria – prawo, przepisy, wytyczne	7
1. Uczeń z Ukrainy w polskiej szkole – wytyczne	7
2. Zatrudnienie nauczyciela i pomocy nauczyciela z Ukrainy	
krok po kroku	33
3. Kształcenie uczniów z Ukrainy – 12 zmian w nowym rozporządzeniu	38
4. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów z Ukrainy	43
5. Jak przygotować szkołę na przyjęcie uczniów z Ukrainy?	53
6. Uczeń z Ukrainy – etapy adaptacji i formy wsparcia oferowane przez	
wychowawcę	56
Część II. Praktyka – odpowiedzi na pytania dyrektorów	62
Pobieranie nauki zdalnej w ukraińskim systemie oświaty	
a skreślenie z listy uczniów	62
Podział godzin języka polskiego dla dzieci z Ukrainy na różnych etapach	
edukacyjnych	63
Zasady finansowania obiadów w szkole dla dzieci z Ukrainy	64
Kwalifikacja dziecka z Ukrainy – do przedszkola czy szkoły	66
Kompetencje do utworzenia oddziału przygotowawczego w szkołach	
powiatowych	68
Przyjmowanie do przedszkola dzieci z Ukrainy a deklaracje	
kontynuowania wychowania przedszkolnego	69
Dodatek za warunki pracy dla nauczyciela pracującego w oddziale	
przygotowawczym dla uczniów z Ukrainy	70
Zbiórka pieniężna wśród uczniów, aby wspomóc uchodźców	72
Kwalifikowanie ucznia przybywającego z zagranicy	
do odpowiedniej klasy	74
Zatrudnienie osoby z Ukrainy na stanowisku sprzątaczk	75
Warunki wypłaty dodatku stażowego	76
Decyzja o przyjęciu dziecka z Ukrainy do przedszkola	78
Rekrutacja do szkoły dla dorosłych w przypadku braku	
dokumentów	81
Wynagrodzenie pracowników internatu w związku z obecnością	
uczniów z Ukrainy	82

WSTĘP

Do polskich szkół i przedszkoli uczęszcza coraz więcej dzieci z Ukrainy. Zatrudniani są też nauczyciele, pomoce nauczycieli. Specustawa i rozporządzenia, które zostały uchwalone w związku z konfliktem zbrojnym na terenie Ukrainy, określają szczegółowe wymagania oraz zwolnienia, które obowiązują w przypadku przyjmowania uchodźców do polskich placówek.

- Jak zatrudnić nauczyciela i pracownika niepedagogicznego,
- jak zakwalifikować dziecko do konkretnej klasy,
- jak uzupełniać braki w podstawie programowej oraz różnice językowe,
- jak oceniać i klasyfikować uczniów,
- jak wygląda finansowanie zajęć dla dzieci z Ukrainy
  - to tylko niektóre z pytań, które pojawiają się w ostatnich tygodniach i będzie się ich pojawiało coraz więcej.

Dlatego przekazujemy w Państwa ręce kompendium wiedzy na temat obywateli Ukrainy w polskiej oświacie.

Publikacja składa się z dwóch części.

- Pierwsza to teoria – regulacje prawne, interpretacje przepisów oświatowych, nowe zadania dyrektora i placówki oświatowej.
- Druga część zbiera pytania, problemy dyrektorów – eksperci odpowiadają na wątpliwości, wskazują konkretne procedury postępowania oraz podają podstawy prawne.

Zapraszam do lektury!

CZĘŚĆ I. TEORIA – PRAWO, PRZEPISY, WYTYCZNE

1. UCZEŃ Z UKRAINY W POLSKIEJ SZKOLE – WYTYCZNE

Podstawa prawna organizacji kształcenia

Zasady organizacji kształcenia i przyjmowania dzieci i uczniów przybywających z Ukrainy do publicznych placówek wychowania przedszkolnego oraz publicznych szkół określają w szczególności:

Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.) – rozdział 7	brak zmian istotnych w kształceniu uczniów z Ukrainy
Ustawa z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. z 2022 r. poz. 583), dalej: Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy	nowy akt prawny
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1283 ze zm.)	dalej: rozporządzenie dot. kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi

Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 10 marca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz.U. z 2022 r. poz. 573)	zmiany istotne w kształceniu uczniów z Ukrainy
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz.U. z 2019 r. poz. 502 ze zm.)	
Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 9 marca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz.U. z 2022 r. poz. 655)	zmiany istotne w kształceniu uczniów z Ukrainy
pozostałe przepisy	

Ustawa z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa określa m.in. szczególne regulacje dotyczące kształcenia, wychowania oraz opieki dzieci i uczniów będących obywatelami Ukrainy. Odnoszą się one do dzieci i uczniów, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest **uznawany za legalny** na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy.

W myśl art. 2 ust. 1 ustawy pobyt uznaje się za **legalny**, jeżeli obywatel Ukrainy:

1. przybył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na jej terytorium,
2. wjechał legalnie na terytorium RP w okresie od 24 lutego 2022 r. do dnia określonego w przepisach (jeszcze nie są wydane),
3. deklaruje zamiar pozostania na terytorium RP.

UWAGA

Pobyt uznaje się za legalny w okresie 18 miesięcy, licząc od 24 lutego 2022 r.

Obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki

Dziecko niebędące obywatelem polskim może korzystać z wychowania przedszkolnego w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub innej formie wychowania przedszkolnego (art. 31 ustawy Prawo oświatowe):

- dziecko może być objęte wychowaniem przedszkolnym od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat,
- w szczególnie uzasadnionych przypadkach wychowaniem przedszkolnym może także zostać objęte dziecko, które ukończyło 2,5 roku,
- dziecko posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego może być objęte wychowaniem przedszkolnym w wieku powyżej 7 lat, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 9 lat (obowiązek szkolny tych dzieci wówczas odracza się zgodnie z art. 38 ustawy Prawo oświatowe).

UWAGA

Dziecko w wieku 6 lat ma **obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego**, który może realizować w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego (tzw. zerówka). Dla młodszych dzieci takiego obowiązku nie ma.

Uczniowie niebędący obywatelami polskimi podlegają przepisom dotyczącym **obowiązku szkolnego** (art. 35 ust. 2 ustawy Prawo oświatowe). Obowiązek ten rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat, oraz trwa do ukończenia

szkoły podstawowej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18. roku życia. Na wniosek rodziców naukę w szkole podstawowej może także rozpocząć dziecko, które w danym roku kalendarzowym kończy 6 lat, jeśli spełnia warunki określone w art. 36 ust. 2 ustawy Prawo oświatowe. Dyrektor odracza, na wniosek rodziców, rozpoczęcie spełniania tego obowiązku przez dziecko o jeden rok szkolny, jeśli dziecko posiada opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, z której wynika potrzeba odroczenia (art. 36 ust. 4 i 6 ustawy Prawo oświatowe). Obowiązek szkolny spełnia się przez uczęszczanie do szkoły podstawowej publicznej albo niepublicznej.

Po ukończeniu szkoły podstawowej uczniowie niebędący obywatelami polskimi także podlegają **obowiązkowi nauki**, który mogą spełniać przez:

1. uczęszczanie do publicznej lub niepublicznej szkoły ponadpodstawowej;
2. realizowanie, zgodnie z odrębnymi przepisami, przygotowania zawodowego u pracodawcy.

UWAGA

Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy **wykluczyła możliwość realizacji obowiązku** rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, w formie tzw. edukacji domowej, przez dzieci i uczniów będących obywatelami Ukrainy, których **pobyt w Polsce jest legalny** (art. 54 tejże ustawy). Dyrektor nie może zatem wydać zezwolenia, o którym mowa w art. 37 ustawy Prawo oświatowe, na spełnianie danego obowiązku odpowiednio poza szkołą lub poza placówką wychowania przedszkolnego – niezależnie, czy jest publiczna, czy niepubliczna.

Zgodnie z art. 165 ustawy Prawo oświatowe dzieci i uczniowie niebędący obywatelami polskimi mogą korzystać z nauki i opieki **na warunkach dotyczących dzieci obywateli polskich**:

- w publicznych przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w publicznych szkołach podstawowych oraz publicznych innych formach wychowania przedszkolnego,

- w publicznych szkołach podstawowych, a także publicznych szkołach ponadpodstawowych, do ukończenia 18 lat lub ukończenia szkoły ponadpodstawowej.

Zgodnie z art. 172 ust. 2 ustawy Prawo oświatowe warunki kształcenia, wychowania i opieki w niepublicznych szkołach i niepublicznych placówkach wychowania przedszkolnego określa statut danej placówki. Za świadczone usługi edukacyjne osoba prowadząca niepubliczną szkołę lub niepubliczną placówkę pobiera opłaty.

Przyjmowanie do publicznych szkół i placówek wychowania przedszkolnego

Wychowanie przedszkolne

W myśl § 3 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2017 r. o przyjęciu dziecka do publicznego przedszkola, oddziału przedszkolnego w publicznej szkole podstawowej, publicznej innej formy wychowania przedszkolnego **w trakcie roku szkolnego decyduje dyrektor tej placówki**, zgodnie z art. 130 ust. 2 i 3 ustawy Prawo oświatowe, czyli na warunkach dotyczących dzieci polskich. Dyrektor powinien rozpoznać wniosek rodzica bez zbędnej zwłoki. W tej sytuacji dziecko **nie bierze udziału w rekrutacji**.

Rodzice zainteresowani uczęszczaniem dziecka w kolejnym roku szkolnym do tej samej placówki wychowania przedszkolnego są zobowiązani do złożenia **deklaracji o kontynuowaniu wychowania przedszkolnego** w tej placówce w terminie 7 dni poprzedzających termin rozpoczęcia postępowania rekrutacyjnego na kolejny rok szkolny. Złożenie deklaracji w wymaganym terminie gwarantuje dziecku miejsce w dotychczasowej placówce. Niezłożenie deklaracji lub chęć zmiany placówki oznacza, że dziecko będzie musiało przystąpić do rekrutacji na kolejny rok szkolny.

Zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia dot. kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi, dzieci niebędące obywatelami polskimi są przyjmowane do publicznych placówek wychowania przedszkolnego **na kolejny rok szkolny po przeprowadzeniu postępowania rekrutacyjnego** na warunkach i w trybie obowiązującym dzieci obywateli polskich.

Terminy przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego i postępowania uzupełniającego, w tym terminy składania dokumentów określa do końca stycznia organ prowadzący dane publiczne przedszkole, publiczną szkołę podstawową z oddziałami przedszkolnymi, publiczną inną formę wychowania przedszkolnego. Oznacza to, że terminy rekrutacji na następny rok szkolny (2022/2023) są już ogłoszone. Postępowanie rekrutacyjne jest prowadzone na wniosek **rodzica kandydata lub innej osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem**, zatem niezbędne jest zapoznanie się z harmonogramem rekrutacji obowiązującym w danej gminie (dzielnicy).

UWAGA

Rodzice dzieci ukraińskich na pewno będą wymagali wsparcia w poznaniu zasad rekrutacji i składania wniosku oraz odpowiednich dokumentów. Dyrektor powinien zorganizować im pomoc w tym zakresie (np. zapewnić tłumacza do kontaktów, opracować informację i druki równoległe w języku polskim i języku ukraińskim itp.).

Co do zasady do publicznych placówek wychowania przedszkolnego przyjmuje się dzieci zamieszkałe na obszarze danej gminy. Nie obowiązuje tzw. rejonizacja. Jeżeli w danej placówce są wolne miejsca, dyrektor może przyjąć dziecko zamieszkałe poza obszarem gminy.

Szkoły podstawowe

Zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia dot. kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi uczeń przybywający z zagranicy jest przyjmowany:

1. do klasy I publicznej szkoły podstawowej, której ustalono obwód, w obwodzie której uczeń mieszka – **z urzędu**, na podstawie zgłoszenia rodziców (wg art. 151 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe zgłoszenie zawiera m.in. **PESEL** kandydata, a w przypadku braku serii i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość),
2. do klasy I publicznej szkoły podstawowej innej niż właściwa ze względu na miejsce zamieszkania ucznia – jeżeli szkoła dysponuje wolnymi miejscami.

Kwalifikowanie i przyjmowanie uczniów do klas wyższych przeprowadzane jest następująco:

3. do klas II–VIII publicznej szkoły podstawowej z ustalonym obwodem, jeśli uczeń mieszka w obwodzie tej szkoły – **z urzędu** oraz na podstawie dokumentów,
4. do klas II–VIII publicznej szkoły podstawowej innej niż właściwa ze względu na miejsce zamieszkania ucznia – na podstawie dokumentów – jeżeli szkoła dysponuje wolnymi miejscami.

Ubieganie się o przyjęcie do oddziału międzynarodowego, oddziału dwujęzycznego, a także do szkoły sportowej, mistrzostwa sportowego, oddziału sportowego w szkole podstawowej wymaga spełnienia dodatkowych warunków, odpowiednio: uzyskania pozytywnych wyników sprawdzianu predyspozycji językowych, prób sprawności fizycznej, posiadania orzeczenia lekarskiego o stanie zdrowia.

UWAGA

Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy umożliwia jej obywatelom otrzymanie numeru PESEL.

Szkoły ponadpodstawowe

Zasady kwalifikowania uczniów do szkół ponadpodstawowych określa § 6 rozporządzenia dot. kształcenia osób niebędących obywatelami

polskimi. Co do zasady kandydat może być przyjęty do szkoły, jeżeli szkoła dysponuje wolnymi miejscami.

Szkoła ponadpodstawowa przyjmuje uczniów przybywających z zagranicy, jeżeli dysponuje wolnymi miejscami. Uczeń jest kwalifikowany do odpowiedniej klasy lub na odpowiedni semestr oraz przyjmowany:

1. do publicznego liceum ogólnokształcącego – na podstawie dokumentów umożliwiających zakwalifikowanie do odpowiedniej klasy (§ 6 ust. 1 ww. rozporządzenia),
2. do publicznego technikum i publicznej branżowej szkoły I stopnia – na podstawie dokumentów oraz stosownych zaświadczeń, orzeczeń lekarskich, itp. wskazanych w § 6 pkt 2 lit. a–e ww. rozporządzenia,
3. publicznej branżowej szkoły II stopnia – na podstawie dokumentów wskazanych w § 6 pkt 3 lit. a–e ww. rozporządzenia,
4. publicznej szkoły policealnej – na podstawie dokumentów wskazanych w § 6 pkt 4 lit. a–f ww. rozporządzenia.

W przypadku ubiegania się o przyjęcie do szkoły ponadpodstawowej wymagającej od uczniów szczególnych indywidualnych predyspozycji, a także do klasy wstępnej w szkole ponadpodstawowej wymagane jest spełnienie dodatkowych warunków określonych w § 6 pkt 5–8 rozporządzenia (np. uzyskanie pozytywnych wyników sprawdzianu predyspozycji językowych, uzdolnień kierunkowych, kompetencji językowych, sprawdzianu uzdolnień lub predyspozycji przydatnych w danym zawodzie).

Kwalifikowanie do odpowiedniej klasy lub szkoły

Przyjęcie dziecka do placówki wychowania przedszkolnego następuje na podstawie dokumentu potwierdzającego wiek dziecka (np. dokument potwierdzający urodzenie, numer PESEL).

Dokumenty umożliwiające zakwalifikowanie ucznia niebędącego obywatelem polskim wymienione są w **§ 2 pkt 3 rozporządzenia** dot. kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi:

- świadectwo, zaświadczenie lub inny dokument – stwierdzające ukończenie szkoły lub kolejnego etapu edukacji za granicą lub
- świadectwo, zaświadczenie lub inny dokument wydany przez szkołę za granicą – potwierdzające uczęszczanie ucznia przybywającego z zagranicy do szkoły za granicą i wskazujące klasę lub etap edukacji, który uczeń ukończył w szkole za granicą, oraz dokument potwierdzający sumę lat nauki szkolnej ucznia lub pisemne oświadczenie dotyczące sumy lat nauki szkolnej ucznia, złożone przez rodzica ucznia albo pełnoletniego ucznia, jeżeli ustalenie sumy lat nauki szkolnej nie jest możliwe na podstawie świadectwa, zaświadczenia lub innego dokumentu.

POSTĘPOWANIE – 4 KROKI

1. Przyjmowanie do szkół odbywa się w ciągu całego roku szkolnego, a ustalenie klasy, w której kontynuowana jest nauka odbywa się na podstawie sumy ukończonych lat nauki szkolnej za granicą.
2. Uczeń przybywający z zagranicy może być kwalifikowany do odpowiedniej klasy **także z uwzględnieniem wieku ucznia** lub **opinii rodzica** ucznia albo pełnoletniego ucznia wyrażonej w formie ustnej lub pisemnej (§ 11 rozporządzenia).
3. Rekomenduje się, aby kandydatów do klasy VIII przyjmować do klasy niższej (VII), z uwagi na bardzo duże obciążenie nową sytuacją (np. konieczność uzupełnienia przyrody, różnice systemowe) i duże prawdopodobieństwo nieukończenia szkoły podstawowej w planowanym czasie.
4. Ustalenie klasy (roku nauki) następuje na podstawie dokumentów wydanych przez szkołę za granicą, a w przypadku ich braku – także na podstawie **oświadczenia rodziców** o sumie lat nauki za granicą.

Dokumenty nie muszą być tłumaczone przez tłumacza przysięgłego na język polski. Nadal jest możliwość kwalifikowania do odpowiedniej klasy lub na odpowiedni semestr lub rok kształcenia na podstawie **rozmowy kwalifikacyjnej**. W przypadku ucznia, który nie zna języka polskiego,

rozmowę kwalifikacyjną przeprowadza się w języku obcym, którym posługuje się uczeń, a w razie potrzeby należy zapewnić udział osoby władającej językiem obcym, którym posługuje się uczeń (§ 12 rozporządzenia).

Rodzice ucznia przybywającego z zagranicy (lub pełnoletni uczeń) mogą składać wniosek o uzasadnienie odmowy przyjęcia do szkoły oraz odwołanie do komisji odwoławczej od rozstrzygnięcia dyrektora w sprawie przyjęcia ucznia do szkoły. Analogiczne prawa ma osoba sprawująca opiekę nad uczniem w przypadku, gdy rodzice nie mogą tego dokonać.

UWAGA

Rodzice dziecka z zagranicy, którzy nie mogą znaleźć szkoły posiadającej wolne miejsca w danej klasie, mogą zwrócić się do **organu prowadzącego szkoły** (np. wydziału edukacji gminy lub powiatu) z prośbą o wskazanie szkoły posiadającej wolne miejsca.

Przyjmowanie uczniów przybywających z zagranicy uregulowane jest na poziomie ustawowym. Prawna podstawa pobytu ucznia na terenie Polski nie ma znaczenia dla możliwości przyjęcia do publicznej szkoły i możliwych form wspomagania nauki (np. zezwolenie na pobyt czasowy, zezwolenie na pobyt stały, zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zgoda na pobyt ze względów humanitarnych albo uzyskanie statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej). Nie jest obowiązkowe składanie dokumentów z tłumaczeniem przysięgłym. Tłumaczenie może wykonać szkoła lub przedszkole. Rodzic nie wykazuje, a dyrektor nie sprawdza legalności pobytu ucznia, w tym czy posiada np. Kartę Polaka albo status uchodźcy.

UWAGA

Należy zwrócić uwagę także na rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 10 marca 2022 r. **zmieniające** rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami

telami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw. Nowelizacja przepisów polega na **rozszerzeniu kręgu osób uprawnionych do występowania w sprawach dziecka** podczas przyjmowania do przedszkoli i szkół. Dotychczas osobami uprawnionymi byli rodzice dziecka. Po nowelizacji **także inne osoby sprawujące opiekę nad dzieckiem** mają prawo składać wymagane dokumenty i wnioski, wyrażać opinie, składać odwołanie. Zmiana **znacząco ułatwi przyjmowanie dzieci uchodźców ukraińskich** do szkół i przedszkoli, którzy niejednokrotnie wysyłają do Polski dzieci pod opieką członków rodziny.

Przyjmowanie obcokrajowców do niepublicznych szkół i placówek wychowania przedszkolnego

Zasady przyjmowania dzieci do niepublicznych przedszkoli, oddziałów przedszkolnych zorganizowanych w niepublicznych szkołach podstawowych, niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego, a także do szkół podstawowych i ponadpodstawowych **określa statut danej szkoły lub placówki** (art. 172 ust. 2 pkt 7 ustawy Prawo oświatowe). Zasady przyjęć mogą być podobne do przyjętych w publicznych szkołach i placówkach lub zupełnie odmienne. Niepubliczne szkoły i placówki mają prawo **pobierać opłaty za świadczone usługi kształcenia, wychowania i opieki**.

Kwalifikowanie do odpowiedniej klasy lub szkoły niepublicznej następuje na podstawie dokumentów, (j.w.). Wspólne są przepisy określające wiek dziecka uprawniający do korzystania z wychowania przedszkolnego, zasady spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki.

Analogicznie, ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy **wykluczyła możliwość kształcenia dzieci i uczniów przybywających z Ukrainy w systemie tzw. edukacji domowej**, zatem także dyrektor niepublicznej szkoły/placówki nie może wydać zezwolenia na spełnianie obowiązku rocznego

przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą/poza placówką wychowania przedszkolnego (art. 54 ustawy).

Bezpłatny dowóz dla dzieci z Ukrainy

W myśl art. 52 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy jednostka samorządu terytorialnego, na terenie której zapewniono naukę i opiekę dzieciom i uczniom będącym obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium RP jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy, może zorganizować tym dzieciom i uczniom **bezpłatny transport** do miejsca, w którym zapewnia się im kształcenie, wychowanie i opiekę. W przypadku zorganizowania transportu JST jest obowiązana zapewnić dzieciom oraz uczniom **opiekę w czasie przewozu** do szkoły/przedszkola.

W przypadku utworzenia oddziału przygotowawczego międzyszkolnego oraz oddziału przygotowawczego międzygminnego stosuje się przepisy dotyczące zapewniania bezpłatnego transportu do miejsca kształcenia.

Organizacja pracy szkoły i przedszkola

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z 9 marca 2022 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli **w roku szkolnym 2021/2022:**

Liczba dzieci w oddziale publicznego przedszkola	Liczba uczniów w oddziale klas I–III szkoły podstawowej
może być zwiększona o nie więcej niż 3 dzieci będących obywatelami Ukrainy , które wjechały na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa	może być zwiększona o nie więcej niż 4 uczniów będących obywatelami Ukrainy , którzy wjechali na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa
po nowelizacji przepisów oddział przedszkolny może liczyć nie więcej niż 28 dzieci (było 25 dzieci) . Analogiczna zasada obowiązuje w oddziale przedszkolnym w publicznej szkole podstawowej	po nowelizacji przepisów oddział klas I–III może liczyć nie więcej niż 29 dzieci (było 25 dzieci)

W roku szkolnym 2021/2022 liczba uczniów w oddziale klas I, II lub III szkoły podstawowej funkcjonującym ze zwiększoną liczbą uczniów, w związku z przyjęciem do oddziału ucznia z urzędu, może być zwiększona o nie więcej niż:

3 uczniów będących obywatelami Ukrainy	2 uczniów będących obywatelami Ukrainy
którzy wjechali na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa – w przypadku gdy liczba uczniów w oddziale funkcjonującym ze zwiększoną liczbą uczniów wynosi 26	którzy wjechali na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa – w przypadku gdy liczba uczniów w oddziale funkcjonującym ze zwiększoną liczbą uczniów wynosi 27

UWAGA

W szkole może być utworzony **dodatkowy oddział dla dzieci i uczniów będących obywatelami Ukrainy**, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy.

Wsparcie w nauce dla uczniów z Ukrainy

Cudzoziemcy, którzy nie posługują się językiem polskim w stopniu umożliwiającym korzystanie z nauki w szkole (art. 165 ust. 7, 10, 11, 15 ustawy Prawo oświatowe):

1. mają prawo do **dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego wg programu nauki języka polskiego dla obcokrajowców** (zajęcia mogą być prowadzone indywidualnie lub w grupach w wymiarze minimum 2 godzin tygodniowo przez czas nieokreślony),
2. mogą realizować naukę w formie **oddziału przygotowawczego**, gdzie proces nauczania dostosowany jest do potrzeb i możliwości edukacyjnych uczniów,

3. mogą korzystać z **dodatkowych zajęć wyrównawczych** w zakresie przedmiotów nauczania organizowanych przez organ prowadzący szkołę, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy,
4. mogą korzystać z pomocy udzielanej przez osobę władającą językiem kraju pochodzenia, zatrudnionej w charakterze **pomocy nauczyciela** (pomocy tej udziela się nie dłużej niż przez okres 12 miesięcy).

Decyzje o przyznaniu danej formy wsparcia podejmuje dyrektor szkoły w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę. Ponadto, placówka dyplomatyczna lub konsularna kraju pochodzenia albo stowarzyszenie kulturalno-oświatowe danej narodowości mogą organizować w szkole, w porozumieniu z dyrektorem szkoły podstawowej i za zgodą organu prowadzącego, naukę języka i kultury kraju pochodzenia ucznia. Szkoła udostępnia nieodpłatnie pomieszczenia i pomoce dydaktyczne.

Podręczniki dla uczniów z Ukrainy

Na podstawie art. 57 ust. 5 ustawy z 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych możliwe jest zapewnienie przez dyrektorów szkół podstawowych **podręczników, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych dla uczniów – cudzoziemców**. Działając zgodnie z tym przepisem stanowiącym, iż jeżeli w wyniku zwiększenia się liczby uczniów danej klasy w ciągu roku szkolnego środki z przekazanej dotacji celowej nie pokryją kosztu zakupu kompletów podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych dla tych uczniów, koszt zakupu brakujących kompletów podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych jest refundowany ze środków dotacji celowej przekazanej na wyposażenie publicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe na kolejny rok szkolny.

MEiN rekomenduje rozważne i gospodarne zarządzanie budżetem państwa, biorąc pod uwagę obecny stan kompletów podręczników, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych w szkole, obowiązujące

przepisy ustawy o finansowaniu zadań oświatowych oraz stałą współpracę w ww. zakresie z jednostkami samorządu terytorialnego.

Zatrudnienie nauczyciela i pomocy nauczyciela z Ukrainy

W roku szkolnym 2021/2022 **w charakterze pomocy nauczyciela** może być zatrudniona osoba nieposiadająca obywatelstwa polskiego (np. obywatelka Ukrainy), bez kwalifikacji pedagogicznych, jeżeli posiada znajomość języka polskiego w mowie i piśmie w stopniu umożliwiającym pomoc uczniowi, który nie zna języka polskiego albo zna go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki. W tym przypadku **odstępuje się od wymogu potwierdzenia dokumentem znajomości języka polskiego** (art. 57 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy). Osoba na stanowisku pomocy nauczyciela jest pracownikiem samorządowym.

Ponadto ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy:

- nie przewiduje żadnych szczególnych rozwiązań dla zatrudniania nauczycieli będących obywatelami Ukrainy. Oznacza to, że zatrudnianie to podlega ogólnym zasadom przewidzianym dotychczas w przepisach Karty Nauczyciela i rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 30 października 1992 r. w sprawie zasad i warunków zatrudniania w szkołach i placówkach publicznych nauczycieli niebędących obywatelami polskimi,
- umożliwia zatrudnienie w szkole nauczycieli pobierających świadczenie kompensacyjne,
- umożliwia przydzielanie godzin nadwymiarowych nauczycielom ponad ustawowy limit.

UWAGA

Obecnie obowiązujące **przepisy nie przewidują możliwości przyjęcia wolontariuszy** na stanowisku pomocy nauczyciela władających językiem pochodzenia (tu: językiem ukraińskim), dla osoby posiadającej prawo do dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego, która podlega obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, a nie zna języka polskiego albo zna go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki.

Dodatkowe zajęcia z języka polskiego oraz dodatkowe zajęcia wyrównawcze dla uczniów z Ukrainy prowadzą nauczyciele zatrudnieni w szkole. Podstawą zatrudnienia nauczycieli w szkole jest stosunek pracy. Zatem dyrektor szkoły nawiązuje stosunek pracy z nauczycielem odpowiednio na podstawie umowy o pracę lub mianowania na stanowisku zgodnym z posiadanymi przez nauczyciela kwalifikacjami oraz zgodnie z posiadanym przez nauczyciela stopniem awansu zawodowego (art. 11 Karty Nauczyciela). Nie ma podstaw prawnych do zawierania umowy cywilnoprawnej z nauczycielem języka polskiego.

Zgodnie z art. 10a ust. 1 i 2 Karty Nauczyciela w tzw. niesamorządowych przedszkolach, innych formach wychowania przedszkolnego, szkołach i placówkach oraz niepublicznych przedszkolach, innych formach wychowania przedszkolnego, szkołach i placówkach, nauczycieli zatrudnia się na podstawie umowy o pracę, zgodnie z ustawą z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy. **W przypadku nauczycieli prowadzących zajęcia bezpośrednio z uczniami lub wychowankami w wymiarze nie wyższym niż 4 godziny tygodniowo** powierzenie prowadzenia tych zajęć może nastąpić również na innej podstawie niż umowa o pracę (**np. umowa o dzieło, zlecenie**), jeżeli w treści łączącego strony stosunku prawnego nie przeważają cechy charakterystyczne dla stosunku pracy.

Organizacja oddziałów przygotowawczych

Zgodnie z art. 165 ust. 11 ustawy Prawo oświatowe dla uczniów niebędących obywatelami polskimi, podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, którzy pobierali naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, jak również wykazują zaburzenia w komunikacji oraz trudności adaptacyjne związane z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, którzy wymagają dostosowania procesu kształcenia do ich potrzeb i możliwości edukacyjnych, a także dostosowania formy organizacyjnej wspomagającej efektywność ich kształcenia, organ prowadzący szkołę może zorganizować **oddział przygotowawczy w szkole**.

Okres nauki ucznia w oddziale przygotowawczym trwa do zakończenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych w roku szkolnym (czerwiec), w którym uczeń został zakwalifikowany do oddziału przygotowawczego, z tym że okres ten w zależności od postępów w nauce ucznia i jego potrzeb edukacyjnych może zostać skrócony albo przedłużony, nie dłużej niż o jeden rok szkolny (art. 165 ust. 13 ustawy Prawo oświatowe).

Rozporządzenie dot. kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi **uszczegóławia zasady funkcjonowanie oddziałów przygotowawczych:**

1. dyrektor szkoły, w której utworzono oddział przygotowawczy, powołuje zespół kwalifikujący uczniów do tego oddziału; w skład zespołu wchodzi dwóch nauczycieli oraz pedagog lub psycholog;
2. zajęcia edukacyjne w oddziale przygotowawczym prowadzi nauczyciele poszczególnych zajęć edukacyjnych, którzy mogą być wspomagani przez osobę władającą językiem kraju pochodzenia ucznia (zatem można dodatkowo zatrudnić na stanowisku pomocy nauczyciela osobę władającą językiem ukraińskim);
3. decyzję o skróceniu albo przedłużeniu okresu nauki ucznia w oddziale przygotowawczym podejmuje rada pedagogiczna na wniosek uczących ucznia nauczycieli, pedagoga lub psychologa;
4. w przypadku przyjęcia w trakcie roku szkolnego do szkoły znacznej liczby uczniów niebędących obywatelami polskimi, wymagających dostosowania procesu kształcenia do ich potrzeb i możliwości edukacyjnych, oddział przygotowawczy może być zorganizowany także w trakcie roku szkolnego.

Na realizację obowiązkowych zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym przeznacza się w tygodniowym rozkładzie zajęć liczbę godzin:

1. w szkole podstawowej dla klas I–III – nie mniejszą niż 20 godzin tygodniowo,
2. w szkole podstawowej dla klas IV–VI – nie mniejszą niż 23 godziny tygodniowo,
3. w szkole podstawowej dla klas VII i VIII – nie mniejszą niż 25 godzin tygodniowo,
4. w szkole ponadpodstawowej – nie mniejszą niż 26 godzin tygodniowo.

W oddziale przygotowawczym dopuszcza się organizację nauczania w klasach łączonych odpowiednio dla klas:

1. I–III szkoły podstawowej,
2. IV–VI szkoły podstawowej,
3. VII i VIII szkoły podstawowej,
4. I i II liceum ogólnokształcącego, klas I–III technikum i branżowej szkoły I stopnia,
5. III i IV liceum ogólnokształcącego i klas III–V technikum.

UWAGA

Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 10 marca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw nowelizuje warunki funkcjonowania oddziałów przygotowawczych następująco:

1. liczba uczniów w oddziale przygotowawczym **nie może przekraczać 25** (było: nie więcej niż 15 uczniów),
2. w oddziale przygotowawczym w ramach tygodniowego wymiaru godzin prowadzi się naukę języka polskiego według programu nauczania opracowanego na podstawie ramowego programu kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców, w wymiarze **nie niższym niż 6 godzin tygodniowo** (było: 3 godz./tyg.).

Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy ustanawia następujące zasady dla oddziałów przygotowawczych (art. 55):

1. w przypadkach uzasadnionych warunkami demograficznymi nauczanie w oddziale przygotowawczym może być prowadzone w **grupie międzyszkolnej**, do której kierowani będą uczniowie innych szkół tego samego typu, prowadzonych przez tę samą JST,
2. różne JST prowadzące szkoły mogą zawierać ze sobą porozumienia w celu kierowania uczniów do oddziału przygotowawczego zorganizowanego w szkole tego samego typu prowadzonej przez jedną z JST.

W przypadku utworzenia oddziału przygotowawczego międzyszkolnego oraz oddziału przygotowawczego międzygminnego stosuje się odpowiednio przepisy art. 39 ust. 2–4a ustawy Prawo oświatowe (dot. zapewniania bezpłatnego transportu do miejsca kształcenia, gdy droga dziecka z domu do miejsca kształcenia przekracza:

1. 3 km – w przypadku uczniów klas I–IV szkół podstawowych,
2. 4 km – w przypadku uczniów klas V–VIII szkół podstawowych).

Nauczanie uczniów przybywających z Ukrainy w oddziale przygotowawczym jest prowadzone w oparciu na realizowane w szkole programy nauczania z zakresu kształcenia ogólnego dostosowane pod względem:

- **zakresu treści nauczania** (nowość!) oraz
- **metod i form ich realizacji**

do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów.

Oddziału przygotowawczego **nie organizuje się** w publicznych szkołach: artystycznych, specjalnych, szkołach sportowych, szkołach mistrzostwa sportowego, szkołach dla dorosłych.

Finansowanie dodatkowych zajęć dla uczniów z Ukrainy

Ze względu na realizację przez szkoły dodatkowych zajęć z języka polskiego, zajęć wyrównawczych z poszczególnych przedmiotów oraz organizowania nauki w formie oddziałów przygotowawczych dla organów prowadzących szkoły naliczane są **dodatkowe środki z subwencji oświatowej** zależne od liczby uczniów szkół objętych pomocą wskazanych w Systemie Informacji Oświatowej.

Inne lokalizacje prowadzenia zajęć

Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy daje możliwość tworzenia **innych lokalizacji prowadzenia zajęć** dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych dla dzieci i uczniów będących obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium RP jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 tejże ustawy. Inne lokalizacje są podporządkowane organizacyjnie

szkołom lub przedszkolom (art. 51). Przepisu nie stosuje się do szkół artystycznych.

W przypadku **innej lokalizacji prowadzenia zajęć podporządkowanej organizacyjnie szkole podstawowej** (odrębny adres), oprócz klas szkoły podstawowej mogą funkcjonować oddziały przedszkolne (art. 51 ust. 3 i 4 tejże ustawy).

Do tworzenia i likwidacji innych lokalizacji prowadzenia zajęć nie stosuje się m.in. przepisów dotyczących likwidacji szkół publicznych, co upraszcza procedurę w tym zakresie. W przypadku szkół i przedszkoli samorządowych organ stanowiący będzie musiał:

- uzyskać **pozytywną opinię kuratora oświaty** (opinia jest wydawana w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku o jej wydanie),
- podjąć stosowną **uchwałę** (nie podlega ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym).

Nie będzie natomiast konieczna:

- modyfikacja planu sieci szkół przez radę gminy,
- procedura przekształcenia (analogiczna do likwidacyjnej).

W szkołach publicznych tzw. **niesamorządowych** oraz **szkołach niepublicznych** można analogicznie utworzyć inną lokalizację prowadzenia zajęć, po zawarciu **porozumienia z JST** będącą organem rejestrującym (art. 51 ust. 6 ustawy). Nowa lokalizacja będzie musiała znajdować się na terenie tej samej jednostki samorządu. Wymagana jest opinia komendanta powiatowego Państwowej Straży Pożarnej i opinia państwowego inspektora sanitarnego.

Statut szkoły/przedszkola, którym jest podporządkowana organizacyjnie inna lokalizacja prowadzenia zajęć, powinien być niezwłocznie dostosowany.

Utworzenie innej lokalizacji prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych:

- przez publiczną szkołę lub placówkę prowadzoną przez osobę prawną inną niż JST lub osobę fizyczną – wymaga zmiany zezwolenia na założenie szkoły/placówki,
- przez niepubliczną szkołę lub placówkę – wymaga zgłoszenia zmiany we wpisie do ewidencji szkół i placówek niepublicznych.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów z Ukrainy

Przedszkola, szkoły i placówki publiczne i niepubliczne są zobowiązane organizować i udzielać pomocy psychologiczno-pedagogicznej na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

Dzieci i uczniowie przybyli do Polski z Ukrainy mogą potrzebować pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności w związku z sytuacją kryzysową lub traumatyczną w jakiej znalazły się z powodu konfliktu zbrojnego na terytorium ich państwa, a także z trudnościami adaptacyjnymi związanymi z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym z wcześniejszym kształceniem za granicą (doświadczenia migracyjne i wywołane działaniami wojennymi na terenie Ukrainy). Pomoc polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych i czynników środowiskowych wpływających na jego funkcjonowanie.

UWAGA

Nie czekając na opinię lub orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej, szkoła może z własnej inicjatywy objąć ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną na miarę rozpoznanych przez szkołę potrzeb dziecka.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczną w szkole organizuje dyrektor szkoły, a pomocy udzielają:

- nauczyciele,
- wychowawcy grup wychowawczych,
- specjaliści wykonujący w szkole zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności: psychologzy, pedagodzy, logopedzi, doradcy zawodowi i terapeuci pedagogiczni.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest organizowana i udzielana we współpracy z rodzicami uczniów oraz może być prowadzona we współpracy z innymi podmiotami, m.in.:

- poradniami psychologiczno-pedagogicznymi,
- placówkami doskonalenia nauczycieli,
- innymi szkołami,
- organizacjami pozarządowymi,
- innymi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

Warunki współpracy szkoły z tymi podmiotami uzgadnia dyrektor szkoły.

UWAGA

Dzieci i uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, będący obywatelami Ukrainy, mogą korzystać z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w polskich przedszkolach i szkołach **niezależnie od tego, czy posiadają dodatkowe dokumenty w tej sprawie.**

Rodzic dziecka lub osoba sprawująca bieżącą opiekę nad dzieckiem może przekazać dyrektorowi przedszkola lub szkoły informacje dotyczące dziecka, np.:

- stanu jego zdrowia, dysfunkcji rozwojowych lub niepełnosprawności;
- dokumenty określające formy pomocy, które powinny być zapewniane w przedszkolu lub szkole, jeżeli dziecko je posiada.

Dyrektor w porozumieniu z rodzicem dziecka lub osobą sprawującą bieżącą opiekę nad dzieckiem organizuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną

dla dziecka. Pomocą psychologiczno-pedagogiczną można objąć również rodziców uczniów.

Na wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dzieci przybywających z Ukrainy można przeznaczyć środki otrzymane na organizację dodatkowych zajęć specjalistycznych z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z 8 lutego 2022 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19.

UWAGA

Od 1 marca 2022 r. do 20 grudnia 2022 r. w publicznych i niepublicznych szkołach podstawowych, szkołach ponadpodstawowych, szkołach artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej i liceum ogólnokształcącego, **mogą być organizowane zajęcia specjalistyczne z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej poza wymiarem godzin tych zajęć** ustalonym przez dyrektora szkoły na podstawie przepisów dotyczących organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Przedszkola, szkoły i placówki publiczne i niepubliczne są zobowiązane organizować **kształcenie specjalne dla dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego** na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Posiadanie orzeczenia nie ma wpływu na to, do jakiego przedszkola lub szkoły dziecko uczęszcza. Dzieci z niepełnosprawnościami uczą się w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, integracyjnych lub specjalnych. O wyborze przedszkola lub szkoły decydują rodzice.

POSTĘPOWANIE – 3 KROKI

1. Wskazane jest, aby dyrektor przedszkola/szkoły pomógł rodzicom w przygotowaniu wniosku o wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.
2. Poradnia nie powinna obciążać rodziców dzieci z Ukrainy koniecznością dołączania dokumentów, które nie są niezbędne do przeprowadzenia diagnozy i wydania orzeczenia.
3. Biorąc pod uwagę, że nie wszyscy rodzice dysponują dokumentacją medyczną dotyczącą stanu zdrowia dziecka, zadaniem lekarza, który wchodzi w skład zespołu orzekającego, powinno być rozstrzygnięcie kwestii medycznych związanych z wydaniem orzeczenia. Z uwagi na konieczność zapewnienia w jak najkrótszym czasie wsparcia dostosowanego do potrzeb dziecka, w ocenie MEiN, dokumenty te nie muszą być tłumaczone na język polski przez tłumaczy przysięgłych.

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego może wydać tylko publiczna poradnia psychologiczno-pedagogiczna, na terenie której siedzibę ma przedszkole/szkoła, do którego uczęszcza dziecko/uczeń. W ramach realizacji zaleceń wynikających z orzeczenia także organizowane są zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o których mowa wyżej w indywidualnym programie IPET.

Pomoc socjalna

Obywatelowi Ukrainy przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którego pobyt na terytorium RP jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, mogą być przyznawane świadczenia pomocy materialnej o charakterze socjalnym na zasadach określonych w rozdziale 8a ustawy o systemie oświaty. Wniosek o przyznanie świadczenia określa art. 53 ust. 2 ww. ustawy. Ustalając prawo do świadczenia, przy ustalaniu dochodu rodziny w przeliczeniu na osobę nie uwzględnia się członka rodziny, który zgodnie z oświadczeniem osoby ubiegającej się o te świadczenia nie przebywa na terytorium RP. Świadczenia pomocy materialnej przyznaje wójt gminy (burmistrz,

prezydent miasta), na terenie której przebywa osoba ubiegająca się o te świadczenia.

Możliwe dalsze zmiany przepisów

Minister właściwy ds. spraw oświaty i wychowania może określić w drodze rozporządzenia organizację kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium RP jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w szczególności w zakresie:

1. oceniania, klasyfikowania i promowania, przeprowadzania egzaminów,
2. organizacji pracy jednostek systemu oświaty,
3. przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego.

UWAGA

Minister może wprowadzić w wymienionym zakresie odrębne unormowania, uwzględniając dostosowanie procesu kształcenia, wychowania i opieki do potrzeb i możliwości dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy. Należy na bieżąco śledzić prace legislacyjne.

UWAGA

Wsparcie szkół w prowadzeniu zajęć dla osób przybyłych z zagranicy

1. Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz regionalne placówki doskonalenia nauczycieli prowadzą szkolenia dla nauczycieli z zakresu nauczania języka polskiego jako obcego oraz pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym (<https://www.ore.edu.pl/materialy-do-pobrania/>).
2. Na stronie Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej (<https://zpe.gov.pl/>) oraz Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (<https://www.orpeg.pl/bezplatne-materialy-dydaktyczne/>) opublikowane są nieodpłatne materiały edukacyjne do pracy z uczniem przybywającym z zagranicy. Ponadto planowane jest przygotowanie kolejnych materiałów w ramach środków z Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego.

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.).
- Ustawa z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. z 2022 r. poz. 583).
- Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1915 ze zm.).
- Ustawa z 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1930) – art. 57 ust. 5.
- Ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1762) – art. 10a ust. 1 i 2, art. 11.
- Ustawa z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1320 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1283 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 10 marca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz.U. z 2022 r. poz. 573).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz.U. z 2019 r. poz. 502 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 9 marca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz.U. z 2022 r. poz. 655).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1280).

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1309).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 8 lutego 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2022 r. poz. 339).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 października 1992 r. w sprawie zasad i warunków zatrudniania w szkołach i placówkach publicznych nauczycieli nie będących obywatelami polskimi (Dz.U. 1992 r. Nr 85 poz. 432).

Wanda Pakulniewicz

2. ZATRUDNIENIE NAUCZYCIELA I POMOCY NAUCZYCIELA Z UKRAINY KROK PO KROKU

Umowa o pracę

Przyjęta przez Sejm ustawa z 9 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa nie przewiduje żadnych szczególnych rozwiązań dla zatrudniania nauczycieli będących obywatelami Ukrainy. Oznacza to, że zatrudnianie to podlega ogólnym zasadom przewidzianym dotychczas w przepisach Karty Nauczyciela i rozporządzenia MEN z 30 października 1992 r.

Przed wszystkim obywatel Ukrainy może być zatrudniony na stanowisku nauczyciela **jedynie na podstawie umowy o pracę**. Nie można zatem zatrudnić Ukraińca na podstawie mianowania, nawet jeśli można mu zagwarantować pełny wymiar zajęć na czas nieokreślony.

Może być to umowa o pracę na czas:

- nieokreślony,
- określony – jeżeli wynika to z potrzeb podyktowanych organizacją nauczania albo w celu zastępstwa innego nieobecnego nauczyciela.

7 wymogów zatrudnienia nauczyciela z Ukrainy

Aby zatrudnić nauczyciela z Ukrainy, muszą być także spełnione dodatkowe warunki:

1. wystąpienie potrzeb wynikających z organizacji nauczania w szkole uzasadniających zatrudnienie cudzoziemca,
2. wyrażenie zgody przez organ prowadzący na takie zatrudnienie,
3. pełna zdolność do czynności prawnych i pełnia praw publicznych u nauczyciela,
4. stwierdzenie, że przeciwko nauczycielowi nie może toczyć się przeciwko niemu postępowanie karne w sprawie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowanie dyscyplinarne,
5. ustalenie, że nauczyciel nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe,
6. ustalenie, że nauczyciel nie był prawomocnie ukarany karą dyscyplinarną kwalifikowanego zwolnienia z pracy w okresie 3 lat przed nawiązaniem stosunku pracy albo wydalenia z zawodu nauczyciela,
7. posiadanie przez nauczyciela kwalifikacji wymaganych do zajmowania danego stanowiska.

Jeżeli nie ma potrzeb wynikających z organizacji nauczania uzasadniających zatrudnienie nauczyciela z Ukrainy, to nawiązanie z nim nauczycielskiego stosunku pracy nie wchodzi w grę.

PRZYKŁAD

Nauczyciel z Ukrainy bardzo dobrze włada językiem polskim. Dyrektor chce go zatrudnić do nauki języka polskiego w oddziale przygotowawczym utworzonym dla uczniów z Ukrainy. Takie zatrudnienie wpisuje się w potrzeby wynikające z organizacji nauczania w szkole.

Konieczna weryfikacja niekaralności nauczyciela z Ukrainy

Wskazane wymogi zatrudnienia nauczyciela z Ukrainy muszą być odpowiednio wykazane. Dyrektor powinien zatem:

1. odebrać od kandydata do zatrudnienia oświadczenie o pełnej zdolności do czynności prawnych oraz pełni praw publicznych,
2. zweryfikować cudzoziemca w Centralnym Rejestrze Sprawców Przepstępów na tle Seksualnym,
3. zażądać od cudzoziemca informacji o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego.

Warto w tym miejscu wyjaśnić, że weryfikacja obywatela Ukrainy w CROD jest możliwa. Przede wszystkim osobom, które przyjechały do Polski nie wcześniej niż 24 lutego 2022 r., będzie mógł zostać nadany numer PESEL. Niemniej jednak nawet w przypadku jego braku weryfikację można przeprowadzić. W tym celu należy od razu złożyć wniosek o udzielenie informacji na temat niekaralności dyscyplinarnej nauczyciela z Ukrainy.

Uznanie kwalifikacji nauczyciela

Jednym z wymogów jest posiadanie stosownych kwalifikacji przez nauczyciela z Ukrainy. Oznacza to, że musi on legitymować się kwalifikacjami uznawanymi na podstawie polskiego prawa. To niestety oznacza konieczność przejścia przez skomplikowaną procedurę uznania kwalifikacji. O takie uznanie mogą ubiegać się:

1. obywatele państw trzecich posiadający status rezydenta długoterminowego UE;
2. cudzoziemcy posiadający status uchodźcy lub objęci ochroną uzupełniającą;
3. cudzoziemcy przybywający na terytorium RP lub przebywający na tym terytorium w celu połączenia się z rodziną, będący członkami rodziny cudzoziemca zamieszkującego na terytorium RP w związku z nadaniem mu statusu uchodźcy lub udzieleniem mu ochrony uzupełniającej;
4. obywatele państw trzecich, którzy ubiegają się o przyjęcie na terytorium RP w celu podjęcia pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji;

5. obywatele państw trzecich, którzy zostali przyjęci na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celach innych niż wykonywanie pracy zgodnie z prawem Unii Europejskiej lub prawem krajowym, mający prawo do wykonywania pracy oraz posiadający dokument pobytowy zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1030/2002, oraz obywatel państwa trzeciego, przyjęty na terytorium RP w celu wykonywania pracy zgodnie z prawem Unii Europejskiej lub prawem krajowym;
6. obywatele państw trzecich posiadający zezwolenie na pobyt czasowy w celu prowadzenia badań naukowych.

UWAGA

Jak wskazuje MEiN: „W przypadku kwalifikacji zawodowych uzyskanych na Ukrainie ich uznanie na terytorium Polski następuje zgodnie z przepisami krajowymi. Oznacza to, że chcąc podjąć pracę w zawodzie regulowanym, którym jest zawód nauczyciela, posiadacz kwalifikacji powinien najpierw uznać zagraniczny dyplom, aby następnie móc się ubiegać o uzyskanie uprawnień zawodowych, zgodnie z przepisami określającymi zasady wykonywania danego zawodu w Polsce. Uznanie zagranicznego dyplomu może nastąpić w oparciu o umowę międzynarodową lub (w przypadku braku umowy) w drodze nostryfikacji. Szczegółowe informacje odnośnie możliwości uznania swojego dyplomu uzyskać można w Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (NAWA)”.

Od wymogów kwalifikacyjnych można odstąpić

Niestety w praktyce przejście przez wspomnianą procedurę dla osób uciekających przed wojną może okazać się niemożliwe. Przede wszystkim wynika to z konieczności dostarczenia licznych dokumentów m.in. potwierdzających kwalifikacje zdobyte w swoim kraju. Na szczęście istnieje możliwość odstąpienia od wymogów kwalifikacyjnych. Innymi słowy, możliwe jest zatrudnienie na stanowisku nauczyciela obywatela Ukrainy, który nie ma kwalifikacji w rozumieniu polskiego prawa.

Organ prowadzący może wyrazić zgodę na odstąpienie od wymagań kwalifikacyjnych, w tym także przygotowania pedagogicznego dla

nauczyciela z Ukrainy. Takie rozwiązanie może być zastosowane, jeśli jest to konieczne. W braku takiej zgody nie obędzie się jednak bez uznania kwalifikacji.

Odstąpienie od wymogów kwalifikacyjnych dla nauczyciela z Ukrainy **nie jest możliwe w szkołach i placówkach niepublicznych**. Przepisy dotyczące tej kwestii obejmują bowiem wyłącznie jednostki publiczne.

Jakie zajęcia może prowadzić nauczyciel z Ukrainy

Teoretycznie przepisy nie ograniczają rodzajów zajęć, które mógłby prowadzić obywatel Ukrainy. Niemniej wskazują, że preferowane są zajęcia z języka obcego, choć niekoniecznie z kraju pochodzenia.

PRZYKŁAD

Nauczyciel z Ukrainy prowadził w swoim kraju zajęcia z języka angielskiego. Jednocześnie dość biegle posługuje się on językiem polskim. Nauczyciel w dniu 1 marca 2021 r. przekroczył granice Polski, nie zabierając jednak ze sobą dokumentów potwierdzających kwalifikacje. To jednak niczego nie wyklucza. Dyrektor może bowiem zatrudnić takiego nauczyciela do prowadzenia zajęć z języka angielskiego, uzyskując zgodę organu prowadzącego na takie zatrudnienie, a zarazem na odstąpienie od wymogów kwalifikacyjnej.

Obywatel Ukrainy jako pomoc nauczyciela w oddziale przygotowawczym

Przepisy pozwalają na tworzenie **oddziałów przygotowawczych dla uczniów z Ukrainy**. W szkole, która utworzyła taki oddział, zatrudnienie może znaleźć obywatel Ukrainy – na stanowisku pomocy nauczyciela. Zatrudnienie takiej osoby podlega ogólnym przepisom Kodeksu pracy. Oznacza to, że zawiera się z nim umowę o pracę:

- na czas nieokreślony,
- na czas określony (w tym w celu zastępstwa).

Co istotne, przepisy ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa pozwalają na

odstąpienie od wymogu w zakresie weryfikacji znajomości języka polskiego. Dyrektor nie będzie musiał żądać od kandydata dokumentu potwierdzającego znajomość tego języka. W zupełności wystarczy samodzielne sprawdzenie, jaki jest poziom tej znajomości.

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1762 ze zm.) – art. 10.
- Ustawa z 9 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa – art. 57.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 października 1992 r. w sprawie zasad i warunków zatrudniania w szkołach i placówkach publicznych nauczycieli nie będących obywatelami polskimi (Dz.U. z 1992 r. nr 85 poz. 432).

3. KSZTAŁCENIE UCZNIÓW Z UKRAINY – 12 ZMIAN W NOWYM ROZPORZĄDZENIU

W związku z licznymi problemami, które pojawiły się na etapie przyjmowania do szkół i placówek uczniów z Ukrainy, przygotowano nowe rozporządzenie dotyczące kształcenia tych uczniów. Część przepisów zawiera ważne terminy, jak np. te dotyczące egzaminów. Nowe regulacje zawiera tabela.

Lp.	Zmiany dotyczące kształcenia uczniów z Ukrainy	Omówienie zmian – terminy, zasady
1.	Egzamin ósmoklasisty, maturalny i zawodowy uczniów z Ukrainy (§ 2–4 rozporządzenia)	Wprowadzono możliwość dla uczniów z Ukrainy przystąpienia w bieżącym roku szkolnym do egzaminu ósmoklasisty, maturalnego i zawodowego. Terminy złożenia deklaracji w przypadku: <ul style="list-style-type: none"> • egzaminu ósmoklasisty i egzaminu zawodowego – do 11 kwietnia 2022 r., • egzaminu maturalnego – do 31 marca 2022 r.

Lp.	Zmiany dotyczące kształcenia uczniów z Ukrainy	Omówienie zmian – terminy, zasady
2.	Dodatkowe dostosowania na egzaminie ósmoklasisty, maturalnym i zawodowym (§ 5)	Dyrektor CKE przekaze informacje o sposobie dostosowania organizacji i przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty, egzaminu maturalnego oraz zawodowego do 28 marca 2022 r. Dostosowaniem takim może być np. przetłumaczenie niektórych arkuszy egzaminacyjnych na język ukraiński czy też możliwość skorzystania przez ucznia ze słowników podczas egzaminu.
3.	Możliwość powołania w skład zespołu egzaminatorów osób niewpisanych do ewidencji egzaminatorów (§ 6)	Można powołać w skład zespołów egzaminatorów osoby znające język ukraiński, które będą mogły wspierać egzaminatorów przy sprawdzaniu prac egzaminacyjnych obywateli Ukrainy.
4.	Zwiększenie liczby dzieci w oddziałach w przedszkolu, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz w oddziałach klas I–III szkół podstawowych (§ 7–8)	<p>Rozwiązania umożliwiają przyjęcie do oddziału przedszkolnego w publicznym przedszkolu większej liczby dzieci, tj. powyżej 25, w sytuacji konieczności objęcia opieką przedszkolną dziecka będącego obywatelem Ukrainy. Liczba dzieci w oddziale przedszkolnym może być zwiększona maksymalnie o 3 dzieci, może wynosić maksymalnie 28 dzieci. Rozwiązanie dotyczy także oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej.</p> <p>Ponadto umożliwiono zwiększenie liczby uczniów w odniesieniu do oddziału klasy I, II lub III publicznej szkoły podstawowej. Liczba uczniów, tj. 25, może być zwiększona o maksymalnie 4 uczniów. Dopuszczalna liczba uczniów w tych oddziałach nie może przekraczać 29.</p> <p>Przepisy te zostały przeniesione z § 21a rozporządzenia MEN w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli.</p>

Lp.	Zmiany dotyczące kształcenia uczniów z Ukrainy	Omówienie zmian – terminy, zasady
5.	Zwiększenie liczby dzieci lub uczniów w oddziałach integracyjnych i specjalnych (§ 9)	<p>Możliwe jest zwiększenie liczby dzieci lub uczniów w oddziale przedszkola integracyjnego i specjalnego, oddziale integracyjnym i specjalnym w przedszkolu ogólnodostępnym, oddziale szkoły integracyjnej i specjalnej oraz oddziale integracyjnym i specjalnym w szkole ogólnodostępnej. Liczba ta może być zwiększona o nie więcej niż 2 dzieci lub uczniów niepełnosprawnych. Zwiększenie dotyczy również klas łączonych w szkołach podstawowych specjalnych i szkołach ponadpodstawowych specjalnych, z wyjątkiem szkół funkcjonujących w podmiocie leczniczym.</p> <p>Uwaga! Zwiększenie liczby uczniów nie dotyczy oddziałów szkoły specjalnej dla uczniów niedostosowanych społecznie i uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym.</p>
6.	Zwiększenie liczby wychowanków w grupie w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodkach wychowawczych (§ 10)	<p>Zwiększenie o nie więcej niż 2 dzieci lub uczniów niepełnosprawnych, będących obywatelami Ukrainy.</p> <p>Uwaga! Nie można zwiększyć liczby wychowanków w grupie wychowawczej w młodzieżowym ośrodku wychowawczym i młodzieżowym ośrodku socjoterapii.</p>
7.	Więcej uczniów w świetlicy szkolnej (§ 11)	<p>Na zajęciach świetlicowych w szkole podstawowej pod opieką jednego nauczyciela może pozostawać nie więcej niż 25 uczniów. W sytuacji konieczności objęcia opieką dziecka będącego obywatelem Ukrainy przewiduje się możliwość przyjęcia na zajęcia świetlicowe dodatkowo maksymalnie 4 dzieci będących obywatelami Ukrainy. Oznacza to, że liczba dzieci na zajęciach świetlicowych może wynosić maksymalnie 29.</p> <p>Ponadto możliwe jest zwiększenie liczby uczniów niepełnosprawnych na zajęciach</p>

Lp.	Zmiany dotyczące kształcenia uczniów z Ukrainy	Omówienie zmian – terminy, zasady
		światlicowych w szkole ogólnodostępnej i integracyjnej, szkole ogólnodostępnej z oddziałami integracyjnymi, szkole specjalnej oraz szkole ogólnodostępnej z oddziałami specjalnymi, o nie więcej niż 2 uczniów niepełnosprawnych.
8.	Przyjęcie dziecka niepełnosprawnego na podstawie oświadczenia rodziców (§ 12)	Przyjęcie do przedszkola specjalnego, oddziału przedszkolnego w szkole specjalnej, szkoły specjalnej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego i specjalnego ośrodka wychowawczego dziecka lub ucznia niepełnosprawnego, będącego obywatelem Ukrainy, może się odbyć na podstawie oświadczenia rodzica lub osoby sprawującej nad nim opiekę o złożeniu do publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej wniosku o wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.
9.	Możliwa modyfikacja programu wychowawczo-profilaktycznego (§ 13)	Dyrektor szkoły lub placówki może zmodyfikować program wychowawczo-profilaktyczny, w porozumieniu z radą pedagogiczną i radą rodziców. Chodzi o to, żeby uwzględnić potrzeby wychowawcze i profilaktyczne nowych uczniów.
10.	Zatrudnianie osób niebędących nauczycielami w poradniach psychologiczno-pedagogicznych (§ 14)	Dyrektor publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym specjalistycznej, może zatrudnić, za zgodą kuratora oświaty, osoby niebędące nauczycielami, posiadające przygotowanie uznane przez dyrektora poradni za odpowiednie do realizacji określonych zadań. Przy zatrudnianiu tych osób odpowiednie zastosowanie mają przepisy art. 15 ust. 3 ustawy Prawo oświatowe.
11.	Kontynuowanie nauki zdalnej z ukraińskiego systemu oświaty (§ 15)	Dzieci i uczniowie, którzy pobierają naukę w szkole lub przedszkolu w ukraińskim systemie oświaty z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (nauka zdalna) nie podlegają obowiązkowemu rocznemu

Lp.	Zmiany dotyczące kształcenia uczniów z Ukrainy	Omówienie zmian – terminy, zasady
		przygotowaniu przedszkolnemu, obowiązkowi szkolnemu oraz nauki. Rodzic lub osoba sprawująca opiekę nad dzieckiem lub uczniem zobowiązana jest złożyć oświadczenie o kontynuacji kształcenia w ukraińskim systemie oświaty do gminy właściwej ze względu na miejsce pobytu.
12.	Dodatkowe lokalizacje prowadzenia zajęć (§ 16)	Określono warunki dla tworzonych innych lokalizacji prowadzenia zajęć. Podstawową zasadą jest, aby inna lokalizacja prowadzenia zajęć znajdowała się w budynku lub jego części, które spełniają wymagania określone w przepisach w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, oraz wymagania ochrony przeciwpożarowej dla kategorii zagrożenia ludzi ZL II. Ponadto dopuszczono prowadzenie zajęć w lokalu, który znajduje się w budynku lub jego części, które nie spełniają ww. wymagań, pod warunkiem spełnienia wymogów określonych w § 16 ust. 2 rozporządzenia.

Rozporządzenie obowiązuje **od 21 marca 2022 r.**

§ Podstawa prawna:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz.U. z 2022 r. poz. 645).

4. POMOC PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA DLA UCZNIÓW Z UKRAINY

Na stronie internetowej MEiN zamieszczono bardzo ważny komunikat: Wsparcie dzieci z Ukrainy ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – informacje dla rodziców i opiekunów dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Informacje dla rodziców i opiekunów uczniów z Ukrainy

Dzieci i młodzież ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w polskich przedszkolach i szkołach niezależnie od tego, czy posiadają dodatkowe dokumenty potwierdzające te potrzeby.

Rodziec dziecka lub osoba sprawująca bieżącą pieczę nad dzieckiem może przekazać dyrektorowi przedszkola lub szkoły:

- informacje dotyczące dziecka, np. stanu jego zdrowia, dysfunkcji rozwojowych lub niepełnosprawności;
- dokumenty określające formy pomocy, które powinny być zapewniane w przedszkolu lub szkole, jeżeli dziecko je posiada.

Informacje te będą pomocne w zapewnieniu dziecku odpowiedniego wsparcia i pomocy.

Dyrektor przedszkola lub szkoły, w porozumieniu z rodzicem dziecka lub osobą sprawującą bieżącą pieczę nad dzieckiem, organizuje kształcenia i wsparcie dla dziecka.

W przypadku dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami należy zwrócić się do dyrektora przedszkola, szkoły lub poradni psychologiczno-pedagogicznej o pomoc w przygotowaniu wniosku o wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Orzeczenia te wydają publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

W polskim systemie oświaty kształceniem specjalnym są obejmowane dzieci:

- niesłyszące,
- słabosłyszące,
- niewidome,
- słabowidzące,

- z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym,
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera,
- z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Dzieci z niepełnosprawnością w stopniu głębokim są obejmowane zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi na podstawie orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydawanego publicznie poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

UWAGA

Posiadanie orzeczenia nie ma wpływu na to, do jakiego przedszkola lub szkoły dziecko uczęszcza. Dzieci z niepełnosprawnościami uczą się w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, integracyjnych lub specjalnych. O wyborze przedszkola lub szkoły decydują rodzice.

Informacje dla dyrektorów przedszkoli, szkół, placówek oświatowych

Dyrektorzy, przyjmując dzieci i młodzież do przedszkola, szkoły lub placówki, organizują naukę i wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dostosowane do ich możliwości i potrzeb.

Pomocą psychologiczno-pedagogiczną mogą być objęci również rodzice dzieci/uczniów.

W przypadku podejrzenia niepełnosprawności dziecka dyrektor informuje rodziców dziecka o możliwości złożenia do zespołu orzekającego w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej pisemnego wniosku (w postaci papierowej albo elektronicznej) o wydanie orzeczenia, np. o potrzebie kształcenia specjalnego.

UWAGA

Dyrektor powinien udzielić rodzicom dziecka wsparcia w złożeniu wniosku o wydanie orzeczenia.

Zespół wydaje orzeczenie dla dzieci i uczniów uczęszczających do przedszkoli i szkół, które mają siedzibę na terenie działania poradni.

W przypadku dzieci i młodzieży nieuczęszczających do przedszkola lub szkoły orzeczenia wydają zespoły działające w poradniach właściwych ze względu na miejsce zamieszkania dziecka. W przypadku szkół i placówek specjalnych warunkiem przyjęcia dziecka jest posiadanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

Informacje dla dyrektorów publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych

Dyrektorzy informują rodziców dziecka o tym, co powinien zawierać wniosek o wydanie orzeczenia, a także udzielają pomocy w jego poprawnym wypełnieniu.

Nie można obciążać rodziców dzieci z Ukrainy koniecznością dołączania dokumentów, które nie są niezbędne do przeprowadzenia diagnozy i wydania orzeczenia.

Biorąc pod uwagę, że nie wszyscy rodzice dysponują dokumentacją medyczną dotyczącą stanu zdrowia dziecka, zadaniem lekarza, który wchodzi w skład zespołu orzekającego, powinno być rozstrzygnięcie kwestii medycznych związanych z wydaniem orzeczenia.

UWAGA

Część dzieci posiada dokumenty, które są odpowiednikami orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego – Висновок про комплексну оцінку з ІРЦ [Інклюзивно-Ресурсний Центр]/Заключение о комплексной оценке с ИРЦ [Инклюзивно-Ресурсный Центр]. Zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych powinny uwzględniać informacje zawarte w tych dokumentach.

Z uwagi na konieczność zapewnienia w jak najkrótszym czasie wsparcia dostosowanego do potrzeb dziecka w ocenie MEiN dokumenty te nie muszą być tłumaczone na język polski przez tłumaczy przysięgłych.

W przypadku wydania orzeczenia dotyczącego dzieci, które np. nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, należy uwzględnić ich odmienność językową i kulturową.

W obserwacjach lub badaniach diagnostycznych dziecka prowadzonych przez pracowników poradni, należy stosować narzędzia diagnostyczne dostosowane do możliwości językowych tych dzieci, w tym testy niewerbalne oraz nieobciążone kulturowo.

W przeprowadzanych badaniach i wywiadach z dziećmi objętymi obowiązkiem szkolnym lub obowiązkiem nauki, które nie są obywatelami polskimi i nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym, a także ich rodzicami, wskazane jest korzystanie z pomocy osoby władającej językiem kraju pochodzenia dzieci i uczniów.

Zespół orzekający wydaje orzeczenie, np. o potrzebie kształcenia specjalnego, w **terminie nie dłuższym niż 30 dni** od dnia złożenia wniosku przez rodzica dziecka/ucznia.

Potrzebne dokumenty

1. Wniosek o wydanie orzeczenia: wersja w języku ukraińskim

Заява про прийняття рішення про необхідність спеціальної освіти

Ім'я (імена) та прізвище дитини/учня: .....

Дата і місце народження дитини/учня: .....

Номер PESEL дитини/учня, а за відсутності номера PESEL – серія та номер документу, що посвідчує його особу: .....

Назва та адреса дитячого садка, школи чи центру (в Польщі): .....

а) визначення класу в школі, в якій навчається учень: .....

б) назва професії – у разі учня навчального закладу, що здійснює професійну підготовку: .....

Імена та прізвища батьків дитини/учня: .....

Адреса проживання батьків в Польщі: .....

.....

Прізвища та імена осіб, які зараз опікуються дитиною/учнем, та ступінь споріднення: .....

Адреса проживання опікунів в Польщі: .....

.....

Адреса для кореспонденції, якщо вона відрізняється від адреси проживання: .....

.....

Визначення причини та мети, з якої необхідно отримати прийняття рішення про необхідність спеціальної освіти: .....

.....

Інформація про попередні рішення щодо необхідності отримання спеціальної освіти для дитини/учня в Україні (Висновок про комплексну оцінку з ІРЦ/Інклюзивно-Ресурсний Центр): .....

.....

Інформація про використовувані методи спілкування – якщо дитина/учень потребує допоміжних або альтернативних методів комунікації (AAC – Augmentative and Alternative Communication/ Аугментативна та альтернативна комунікація) або не володіє мовою польською / українською / російською на комунікативному рівні: .....

.....

Адреса електронної пошти та номер телефону заявника, якщо є

Електронна пошта: .....

Мобільний телефон: .....

.....

місце, дата

.....

підпис заявника

До заяви може бути додана довідка про стан здоров'я дитини/учня, видана лікарем, або інші документи, якщо батьки чи особа, яка постійно доглядає за дитиною/учнем, має зазначені вище документи наприклад: документи які є відповідними до рішення, щодо необхідності отримання спеціальної освіти. – Висновок про комплексну оцінку з ІРЦ (Інклюзивно-Ресурсний Центр)/ Заключение о комплексной оценке с ИРЦ (Инклюзивно-Ресурсный Центр).

2. Wniosek o wydanie orzeczenia: wersja w języku rosyjskim

Заявление о принятии решения о необходимости специального образования

Имя (имена) и фамилия дошкольника или ученика: .....

Дата и место рождения дошкольника или ученика:

Номер PESEL дошкольника или ученика, а при отсутствии номера PESEL – серия и номер документа подтверждающего его личность: .....

Название и адрес детского сада, школы или центра (в Польше): .....

c) класс в школе, в котором он учится:

d) профессия – в случае ученика профессионального училища:

Имена и фамилии родителей дошкольника или ученика: .....

Место жительства в Польше (адрес): .....

Имена и фамилии лиц, выступающих в качестве временного опекуна, и степень родства: .....

Место их жительства в Польше (адрес): .....

Адрес для почтовых отправок если он отличается от места жительства: .....

Указание причины и цели, для которой необходимо получить решение о необходимости специального образования: .....

.....
.....

Информация о ранее полученных для дошкольника или ученика решениях о необходимости специального образования, заключения комплексной оценки с ИРЦ (Инклюзивно-Ресурсный Центр) – если таковые были выданы в Украине: .....

.....
.....

Информация об используемых методах общения – если дошкольник или ученик/ школьник нуждается в поддерживающих или альтернативных методах общения (ААС – Augmentative and Alternative Communication/Дополнительная и альтернативная коммуникация) или он не владеет польским/украинским/русским языками на коммуникативном уровне

.....
.....
.....

Адрес электронной почты и номер телефона заявителя, если таковые имеются
Эл. почта: .....

Мобильный телефон: .....

.....
место, дата

.....
подпись заявителя

К заявлению можно приложить медицинскую справку о здоровье дошкольника или ученика, выданную врачом или другие документы, если родитель или лицо выступающие в качестве временного опекуна, имеет указанные выше документы, например Висновок про комплексну оцінку з ІРЦ (Інклюзивно-Ресурсний Центр)/Заключение о комплексной оценке с ИРЦ (Инклюзивно-Ресурсный Центр), документы равнозначные суждениям о необходимости специального образования.

3. Wniosek o wydanie orzeczenia: wersja w języku polskim

Wniosek o wydanie orzeczenia

Imię (imiona) i nazwisko dziecka lub ucznia: .....

Data i miejsce urodzenia dziecka lub ucznia .....

Numer PESEL dziecka lub ucznia, a w przypadku braku numeru PESEL – seria i numer dokumentu potwierdzającego jego tożsamość: .....

Adres zamieszkania w Polsce: .....

Nazwa i adres przedszkola, szkoły lub ośrodka (w Polsce) .....

e) oznaczenie oddziału w szkole, do którego uczeń uczęszcza – .....

f) nazwa zawodu (w przypadku ucznia szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe) .....

Imiona i nazwiska rodziców dziecka lub ucznia .....

Adres ich zamieszkania w Polsce .....

Imiona i nazwiska osób sprawujących bieżącą pieczę nad dzieckiem lub uczniem oraz stopień pokrewieństwa .....

Adres ich zamieszkania w Polsce .....

Adres do korespondencji, jeżeli jest inny niż adres zamieszkania .....

Określenie przyczyny i celu, dla których jest niezbędne uzyskanie orzeczenia .....

Informacja o poprzednio wydanych dla dziecka lub ucznia orzeczeniach (na Ukrainie) .....

Informacja o stosowanych metodach komunikowania się – w przypadku gdy dziecko lub uczeń wymaga wspomagających lub alternatywnych metod komunikacji .....

(AAC) lub nie posługuje się językiem polskim/ukraińskim/rosyjskim w stopniu komunikatywnym

.....
.....
.....

Adres poczty elektronicznej i numer telefonu wnioskodawcy, jeżeli takie posiada
e-mail: .....
telefon .....

.....
miejsowość, data

.....
podpis wnioskodawcy

Do wniosku, jeżeli rodzic lub osoba sprawująca bieżącą pieczę nad dzieckiem lub uczniem posiada, **może dołączyć** wydane przez lekarza zaświadczenie o stanie zdrowia dziecka/ucznia lub inne dokumenty, np. dokumenty, które są odpowiednikami orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego – Висновок про комплексну оцінку з ІРЦ (Інклюзивно-Ресурсний Центр)/Заключение о комплексной оценке с ИРЦ (Инклюзивно-Ресурсный Центр).

4. Komunikat do poradni psychologiczno-pedagogicznych

Komunikat do dyrektorów publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych

Szanowni Państwo Dyrektorzy,

z uwagi na bardzo trudną sytuację uchodźców z Ukrainy, którzy przyjeżdżają do Polski ze swoimi dziećmi, również dziećmi z niepełnosprawnościami, prosimy o udzielenie szeroko rozumianego wsparcia. Powinno ono obejmować także kwestie związane z dostosowaniem kształcenia do potrzeb i możliwości dzieci i uczniów uciekających wraz z rodzinami z terenów objętych konfliktem zbrojnym.

Zalecamy udzielanie wsparcia rodzicom oraz osobom sprawującym bieżącą pieczę nad dziećmi w zakresie składania wniosku o wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Zostały przygotowane wzory wniosków w języku ukraińskim i rosyjskim.

Ponadto zwracamy uwagę na to, aby nie obciążać rodziców lub osób sprawujących bieżącą pieczę nad dziećmi koniecznością dostarczenia dokumentów, które nie są niezbędne do przeprowadzenia diagnozy dziecka i wydania orzeczenia. Nie wszyscy rodzice i opiekunowie dysponują dokumentacją medyczną dotyczącą stanu zdrowia dziecka. Dlatego też zadaniem lekarza, który wchodzi w skład zespołu orzekającego, powinno być rozstrzygnięcie kwestii medycznych związanych z wydaniem orzeczenia. Rekomendujemy skrócenie okresu wydawania orzeczeń.

Niektóre z niepełnosprawności, określone w przepisach prawa oświatowego, nie budzą wątpliwości w kwestii wydania orzeczenia, np. niesłyszenie, niewidzenie, niepełnosprawność ruchowa lub niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym, znacznym lub głębokim.

Część dzieci posiada dokumenty, które są odpowiednikami orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego – Висновок про комплексну оцінку з ІРЦ (Інклюзивно-Ресурсний Центр)/Заключение о комплексной оценке с ИРЦ (Инклюзивно-Ресурсный Центр). Z uwagi na konieczność zapewnienia w jak najkrótszym czasie wsparcia dostosowanego do potrzeb dziecka w ocenie MEiN dokumenty te nie muszą być tłumaczone na język polski przez tłumaczy przysięgłych. Zespoły orzekające powinny uwzględniać informacje zawarte w tych dokumentach.

Jednocześnie przypominamy, że należy uwzględnić odmiennność językową i kulturową w przypadku dzieci, które nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym.

W obserwacjach lub badaniach diagnostycznych dziecka należy stosować narzędzia diagnostyczne dostosowane do możliwości językowych tych dzieci, w tym testy niewerbalne oraz nieobciążone kulturowo.

W przeprowadzanych badaniach i wywiadach z dziećmi i ich rodzicami wskazane jest korzystanie z pomocy osoby władającej językiem kraju pochodzenia dzieci i uczniów.

Z wyrazami szacunku
Marzena Machałek
Sekretarz stanu
(– podpisany cyfrowo)

5. JAK PRZYGOTOWAĆ SZKOŁĘ NA PRZYJĘCIE UCZNIÓW Z UKRAINY?

Liczna grupa dzieci i młodzieży już zaczęła naukę w polskich szkołach. Część z nich trafia do oddziałów przygotowawczych, część do „zwykłych” klas. W obu przypadkach dzieci będą miały kontakt z rówieśnikami z Polski, co jest obecnie niezwykle ważne i potrzebne. Na przybycie uczniów z Ukrainy trzeba się odpowiednio przygotować. Ekspertka udziela praktycznych wskazówek dotyczących tego, jak przygotować szkołę na przyjęcie uczniów z Ukrainy. Porady odnoszą się do najważniejszych kwestii, które w aktualnej sytuacji są dużo ważniejsze od realizowania procesu dydaktycznego.

Dlaczego powrót do szkoły jest tak ważny?

Rozpoczęcie nauki w polskiej szkole to dla dziecka nowość, jednocześnie jednak jest to dla niego swoisty powrót do rutyny, którą zna. Przebywając w Ukrainie, dziecko każdego dnia wstawało rano, aby udać się na lekcje. Powrót do takiej rutyny zapewni właśnie polska szkoła. Uczeń wychodzi w ten sposób ze stanu „zawieszenia”, w którym nie wie, na co czeka, nie zna planu na kolejny dzień czy tydzień.

Może nam się wydawać, że dziecko uchodźcy, które znalazło się w tak trudnej sytuacji przyjdzie do szkoły zapłakane i smutne. To oczywiście może się wydarzyć, ale może też być tak, że będzie to wesołe dziecko, które potrafi się komunikować i nawet bariera językowa nie będzie stwarzała żadnego problemu.

Jak przygotować uczniów na przybycie kolegów i koleżanek z Ukrainy?

Zanim w klasie pojawią się nowi koledzy i koleżanki, warto porozmawiać z uczniami o Ukrainie. To ważne, aby pokazać im ten kraj w sposób niekojarzący się wyłącznie z obecną sytuacją – np. oglądając wspólnie ciekawe strony i filmiki edukacyjne w Internecie.

Szczególnie polecam kanał **Globstory**. Jest to kanał podróżniczy, gdzie można zobaczyć zwykłe, codzienne życie na ulicach Kijowa, ludzi w kawiarniach, na ulicach i innych, często niezwykle interesujących miejscach.

Dobrym pomysłem będzie nauczanie się wspólnie z uczniami kilku podstawowych zwrotów w języku ukraińskim.

Kontrolowanie dobroczynności

Bardzo ważną kwestią, którą trzeba mieć na uwadze, jest kontrolowanie dobroczynności dzieci. Dzieci są bardzo empatyczne, możliwe, że będą chciały oddać wszystkie swoje zabawki, cukierki, gry i inne rzeczy. Tymczasem dziecko uchodźca może poczuć się z tym źle, może poczuć złość, przygnębienie. Chęć obdarowywania może również zostać odebrana jako litość ze strony rówieśników, co z kolei, wywołuje poczucie braku komfortu czy wręcz frustrację. Dziecko uchodźca tymczasowo opuściło dom, żeby być bezpiecznym, jednak tam – w domu – ma te wszystkie rzeczy. W jego przekonaniu zabawki kolegów i koleżanek nie są potrzebne, ponieważ za jakiś czas wróci do swoich rzeczy.

Jak komunikować się z dzieckiem niemówiącym po polsku?

Niezwykle istotnym elementem zapewnienia bezpieczeństwa jest komunikacja. Jeżeli jednak dziecko trafi do szkoły, w której nauczyciele nie posługują się językiem ukraińskim, pojawi się poważna bariera. W takim przypadku trzeba sięgać po wszystkie dostępne narzędzia. Warto wesprzeć się tłumaczem on-line, szczególnie korzystając z nagrań głosowych. Jednak w przypadku podstawowych potrzeb, takich, jak choćby konieczność powiedzenia:

- boli mnie brzuch,
- muszę udać się do toalety,
- chcę zadzwonić do mamy

– można posługiwać się fiszkami z obrazkami i napisami w języku polskim i ukraińskim. Takie fiszki umożliwią szybką komunikację w najważniejszych sprawach.

Poznanie szkoły i jej pracowników

Dziecko przybywające do szkoły, aby czuć się komfortowo, musi poznać rozkład pomieszczeń. W szczególności musi wiedzieć, gdzie jest jego klasa, jak trafić to toalety, na salę gimnastyczną itp. Nie mniej ważne jest

zapoznanie go z osobami, które dziecko może poprosić o pomoc w razie potrzeby

O czym nie rozmawiać z dziećmi przybywającymi z Ukrainy?

Nie istnieje oczywiście żaden katalog tematów, których nie należy, a które trzeba poruszać w rozmowie z ukraińskim dzieckiem. Należy jednak być bardzo ostrożnym przy podejmowaniu tematów związanych z rodzicem. Może okazać się, że rodzice lub jeden rodzic walczy na froncie. Taka rozmowa, nawet jeżeli zacznie się niewinnie, może wywołać bolesne uczucia u dziecka.

WARSZTATY

O czym warto rozmawiać?

O tym, co dziecko lubi – o grach, kolorach, zwierzętach domowych. Dzieci szybko znajdą wspólny język, jeżeli będą rozmawiały o ulubionych grach komputerowych czy zagranicznych serialach – warto poszukać takiej płaszczyzny dotyczącej rzeczy globalnych i popularnych na całym świecie. Rozmowy powinny dotyczyć zwykłych, codziennych sprawach.

Pomoc psychologiczna – zawsze dobrowolna

Wydaje się, że każdy uczeń, który pojawi się w szkole, powinien jak najszybciej trafić do gabinetu psychologa – w końcu przeżywa traumę. Oczywiście, pomoc psychologiczna powinna być na wyciągnięcie ręki, jednak pamiętajmy, że dziecko ma prawo nie chce spotkać się ze specjalistą. Jeżeli nie chce, to nie należy go do tego zmuszać. Co ważne, złym pomysłem jest również przyprowadzanie dziecka do psychologa bez wcześniejszego poinformowania go, gdzie i po co idzie.

Natomiast jeżeli dziecko chce skorzystać z pomocy psychologa, warto dołożyć wszelkich starań, aby znaleźć specjalistę mówiącego po ukraińsku, a jeżeli nie będzie to możliwe – znaleźć osobę, która będzie tłumaczem.

Nauka nie jest teraz priorytetem

Na zakończenie kilka słów o nauce. Rola szkoły nie ogranicza się do przekazywania i weryfikowania wiedzy. Obecnie dla dziecka uchodźcy

nauka jest na ostatnim miejscu. Pamiętajmy, że niezależnie od tego, jakie zachowania przejawia dziecko w danym momencie, jest to dziecko w kryzysie – nawet jeżeli nie płacze, nie izoluje się, nie unika kontaktu z rówieśnikami. W tej sytuacji najważniejsze jest zadbanie o nawiązanie relacji z rówieśnikami.

UWAGA

Nie warto zaczynać od uczenia dziecka języka polskiego, matematyki czy przyrody. Na naukę przyjdzie czas.

Obserwacja, uwaga, wycucie

Stworzenie jednego, uniwersalnego katalogu wskazówek do pracy z dziećmi przybywającymi z Ukrainy nie jest możliwe. Dzieci te przynoszą ze sobą własne, bardzo różnorodne bagaże doświadczeń. Dlatego kluczowe są: wrażliwość, obserwacja, wycucie. Rolą nauczyciela nie jest w tej chwili przekazywanie dzieciom wiedzy, ale zapewnienie im bezpieczeństwa i poczucia, że są pełnowartościowymi członkami społeczności, którą właśnie zaczynają współtworzyć.

Sofiya Revkovich

6. UCZEŃ Z UKRAINY – ETAPY ADAPTACJI I FORMY WSPARCIA OFEROWANE PRZEZ WYCHOWAWCĘ

Włączenie uczniów pochodzących z Ukrainy do edukacji w polskiej szkole jest wyzwaniem dla wychowawcy, nauczycieli oraz uczniów. Można się jednak odpowiednio przygotować i osiągnąć sukces. Integrację z dziećmi cudzoziemskimi można podzielić na cztery etapy. Najbardziej warto skupić się na etapie drugim, czyli integracji nowego ucznia z klasą. Integracja to najważniejszy etap, ponieważ komfort psychiczny dziecka i nawiązanie dobrych relacji z rówieśnikami stworzy sprzyjającą atmosferę do osiągnięcia sukcesów edukacyjnych.

Etap 1. Zapoznanie się z uczniem, jego rodziną oraz kulturą uczniów cudzoziemskich

W pierwszej kolejności należy poznać ucznia i jego rodzinę, zapytać, czym interesuje się dziecko, jakie ma uzdolnienia. Z czasem można to wykorzystać, żeby wzmocnić pozycję ucznia w klasie.

Warto, aby wychowawca przynajmniej w minimalnym stopniu zapoznał się z kulturą ukraińską. Może się wydawać, że kultura polska i ukraińska są do siebie podobne z uwagi na wspólne, słowiańskie pochodzenie. Jednak mimo wielu podobieństw istnieją między nimi istotne różnice, z których warto zdawać sobie sprawę.

Warto dowiedzieć się, z której części Ukrainy pochodzi uczeń. Jeżeli okaże się, że jest z zachodniej części kraju, graniczącej z Polską, to można się spodziewać, że szybciej przyswoi język i będzie wiedział więcej na temat kultury polskiej. Świadomość kultury polskiej przyspiesza proces kształcenia dzieci cudzoziemskich.

WARSZTATY

W zachodniej części Ukrainy używany jest dialekt, w którym często pojawiają się polskie zamienniki. Na przykład zamiast morozywo – lody, zamiast perukar – fryzjer. Dodatkowo język ukraiński ze wszystkich słowiańskich języków najbardziej jest podobny do polskiego, bo aż w 70%. Natomiast dzieci ze środkowej, wschodniej, północnej i południowej Ukrainy częściej mogą nie mieć styczności z kulturą i językiem polskim, chyba że ktoś z rodziny jest Polakiem lub dziecko uczęszczało na kurs nauki języka polskiego. W tym przypadku proces kształcenia dzieci może przebiegać nieco inaczej.

Zapoznając się z kulturą ukraińską, warto dowiedzieć się o kwestiach łączących Ukraińców i Polaków, np.:

- podobne stroje ludowe,
- wspólna organizacja Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej 2012,
- gościnność obu narodów,
- podobieństwo kuchni.

Wszystkie pozytywne podobieństwa przydadzą się podczas przygotowywania klasy na przyjęcie do szkoły uczniów cudzoziemskich.

Wychowawca powinien być także przygotowany na incydenty związane z agresywnymi zachowaniami. Już w podstawówce zdarza się, że nowy kolega jest wyzywany od „banderowca”. W takiej sytuacji trzeba porozmawiać z uczniem, który obraża obcokrajowca. Można także poprosić historyka o przeprowadzenie lekcji na temat stosunków polsko-ukraińskich lub psychologa/pedagoga szkolnego o przeprowadzenie zajęć na temat tolerancji i ksenofobii (adekwatnie do wieku uczniów). W skrajnych przypadkach potrzebna może okazać się też rozmowa z rodzicami, którzy często przenoszą swoje poglądy polityczne na dzieci.

Etap 2. Uczeń z Ukrainy integruje się z klasą

Integracja z klasą jest najważniejszą i zarazem najtrudniejszą częścią pracy dla wychowawcy. Jeżeli uczeń zintegruje się z zespołem klasowym, będzie czuć się bezpiecznie, będzie osiągać lepsze wyniki w nauce oraz uzyskać wsparcie rówieśników.

WARSZTATY

Przygotowanie klasy na przyjęcie nowego ucznia można zacząć od lekcji wychowawczej, na której będą poruszane tematy tolerancji, różnic kulturowych. Na kolejnych zajęciach można opowiedzieć uczniom ciekawostki na temat kultury ukraińskiej lub zrobić mały quiz dotyczący Ukrainy, na przykład dzieci powinny rozpoznać, z jakiego kraju jest flaga, lub puścić piosenkę w języku ukraińskim i dzieci, muszą zgadywać co to za język.

Warto dać uczniom możliwość zadawania pytań. Może być tak, że uczniowie z domu wynieśli jakieś negatywne skojarzenia, a wychowawca będzie miał możliwość wytłumaczyć wszystkie wątpliwości. Ponadto często w pytaniach dzieci pojawiają się bardzo ważne dla nich kwestie, nad którymi dorośli się nie zastanawiają.

WARSZTATY

Pod koniec zajęć wychowawca może zaintrygować uczniów i powiedzieć, że ma dla nich niespodziankę: lekcja o kulturze ukraińskiej była celowa i przygotowujemy się na przyjście nowego ucznia. Można zaproponować, żeby dzieci nauczyły się kilku słów w języku ukraińskim na przykład:

- cześć – prywit,
- dziękuję – diakuju.

Dodatkowo, można poprosić jednego z uczniów o wsparcie i przydzielić mu zadanie oprowadzenia ucznia-obcokrajowca po szkole. Do takiego zadania można wybrać tzw. łobuza klasowego lub dziecko niezbyt lubiane w klasie, tym sposobem powierzając tak ważne zadanie, podniesiemy jego status w klasie.

Zazwyczaj dzieci są bardzo podekscytowane pojawieniem się kogoś nowego w klasie, więc prawdopodobnie będą chętnie opiekować się nowym uczniem.

Etap 3. Nauczyciele zwracają uwagę na sukcesy w szkole

Nauka ucznia – obcokrajowca wymaga indywidualnego podejścia od każdego nauczyciela. Najprawdopodobniej, największe trudności będzie sprawiać nauka języka polskiego, natomiast uczeń może być uzdolniony w kierunku matematycznym lub języku angielskim, co należy wyróżniać, dodając dziecku pewności siebie.

Podkreślając zdolności ucznia – obcokrajowca w innych przedmiotach, stawiamy akcent na jego mocne strony, dziecko nie ma wtedy poczucia bezradności, nieustannej porażki, jest bardziej zmotywowane do nauki.

Jeżeli szkoła zapewniła uczniowi tłumacza, to proces nauki i wdrożenia się może przejść łatwiej i sprawniej. Nauczyciele zostają w znacznej mierze odciążeni, nie muszą przerywać lekcji, żeby osobno tłumaczyć uczniowi niezrozumiałe kwestie, mogą skorzystać z pomocy tłumacza w przygotowywaniu się do lekcji wyrównawczych.

WARSZTATY

Warto by nauczyciele pracujący z dziećmi cudzoziemskimi kierowali się kilkoma zasadami:

- przygotowywać krótkie, jasne i proste streszczenia lektur i innych tekstów, dostosowując je do poziomu znajomości języka polskiego przez ucznia,
- akceptować i chwalić każdą poprawną odpowiedź ucznia (nawet jednowyrazową czy nie do końca poprawną gramatycznie),
- w wypowiedziach pisemnych oceniać komunikatywność (dopuszczać występowanie błędów językowych),
- stosować język instrukcji – krótkie, proste, jasne komunikaty oraz krótkie pytania (np. Kiedy i gdzie toczy się akcja utworu? Kto jest bohaterem? Jaki jest bohater?),
- umożliwić korzystanie podczas lekcji ze słownika dwujęzycznego,
- pozwolić uczniowi na zadawanie pytań pomocniczych,
- pamiętać, by nie przywiązywać zbyt wielkiej wagi do poprawności językowej wypowiedzi ucznia – ciągłe poprawianie może stać się przyczyną stresu, a w efekcie spowodować blokadę komunikacyjną między nauczycielem a uczniem,
- angażować uczniów w pomoc koleżeńską w klasie, po lekcjach, podczas zajęć świetlicowych – takie praktyki służą też integracji uczniów.

Etap 4. Wszyscy nauczyciele współpracują z rodzicami

Istotnym filarem w edukacji ucznia – obcokrajowca jest współpraca z jego rodziną. Rodzice są dużym wsparciem dla dziecka, które znalazło się w nowej sytuacji. Dziecko może podzielić się z nimi swoimi zmartwieniami, postrzeganiem nowej szkoły, opowiedzieć o relacjach z rówieśnikami znacznie łatwiej, ponieważ używają tego samego języka.

To często od rodziców możemy dowiedzieć się, jak uczeń naprawdę czuje się w nowym miejscu, zareagować, jeżeli dzieje się coś niepokojącego.

Warto również angażować rodziców ucznia do różnych szkolnych przedsięwzięć, integrując w ten sposób rodziców.

Przyjęcie do szkoły ucznia pochodzącego z Ukrainy jest dużym wyzwaniem dla całej szkoły, natomiast jeżeli się do niego przygotowujemy, to unikniemy niezręcznych sytuacji, problemów wychowawczych, a nowy uczeń szybciej zintegruje się z klasą. Warto pamiętać, że zadaniem szkoły i wychowawcy nie jest zasymilować ucznia, lecz zintegrować go z klasą, podzielić się wiedzą o Polsce, ale również skorzystać z odmienności i poznać kulturę ukraińską. Wtedy obie strony skorzystają.

Sofiya Revkovich

CZĘŚĆ II. PRAKTYKA – ODPOWIEDZI NA PYTANIA DYREKTORÓW

Pobieranie nauki zdalnej w ukraińskim systemie oświaty a skreślenie z listy uczniów

Pytanie 1. Czy dzieci przyjęte przed 21 marca 2022 r. możemy zapytać, czy korzystają ze zdalnego nauczania w ukraińskim systemie oświaty? Jeżeli rodzic potwierdzi korzystanie z nauki, to czy można takiego ucznia wykreślić z listy uczniów szkoły?

Odpowiedź: Szkoła nie jest uprawniona do skreślenia dziecka z listy uczniów szkoły w Polsce z uwagi na pobieranie nauki w szkole funkcjonującej w ukraińskim systemie oświaty z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Jeżeli obywatel Ukrainy wjechał legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od 24 lutego 2022 r. i deklaruje zamiar pozostania na terytorium RP, jego pobyt na tym terytorium uznaje się za legalny w okresie 18 miesięcy, licząc od 24 lutego 2022 r.

Dzieci i uczniowie będący obywatelami Ukrainy, którzy wjechali legalnie na terytorium RP w okresie od 24 lutego 2022 r. i którzy pobierają naukę w przedszkolu lub szkole funkcjonujących w ukraińskim systemie oświaty z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, nie podlegają obowiązkowemu rocznemu przygotowaniu przedszkolnemu, obowiązkowi szkolnemu albo obowiązkowi nauki, w rozumieniu ustawy – Prawo oświatowe.

To obywatel Ukrainy, który wjechał legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od 24 lutego 2022 r. i deklaruje zamiar pozostania na terytorium RP – rodzic lub osoba sprawująca opiekę nad dzieckiem lub uczniem z Ukrainy, składa do gminy właściwej ze względu na miejsce pobytu dziecka lub ucznia oświadczenie o kontynuacji przez dziecko lub ucznia kształcenia w ukraińskim systemie oświaty (szkoła nie jest uprawniona do weryfikacji dzieci pod tym względem).

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. z 2022 r. poz. 583) – art. 2 ust. 1.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz.U. z 2022 r. poz. 645) – § 15.

Leszek Zaleśny

Podział godzin języka polskiego dla dzieci z Ukrainy na różnych etapach edukacyjnych

Pytanie 2. Czy dodatkowe dwie godziny języka polskiego przydzielane dzieciom z Ukrainy można podzielić po jednej godzinie między dwóch nauczycieli na różne etapy edukacji (I–III, IV–VIII)? Czy potrzebna jest zgoda OP na takie godziny?

Odpowiedź: Dodatkowe zajęcia lekcyjne z języka polskiego są prowadzone indywidualnie lub w grupach w wymiarze pozwalającym na opanowanie języka polskiego w stopniu umożliwiającym udział w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych, jednak **nie niższym niż 2 godziny lekcyjne tygodniowo**. Zatem nie można ich podzielić po 1 godzinie na różnych etapach edukacji.

W przypadku uczniów przybywających z zagranicy, podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, organ prowadzący szkołę organizuje w szkole, w której uczeń

realizuje naukę zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego, dodatkową, bezpłatną naukę języka polskiego w formie dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego.

UWAGA

Tygodniowy rozkład oraz wymiar godzin dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego **ustala dyrektor szkoły w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę.**

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1082) – art. 165 ust. 7–9.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz.U. z 2020 r. poz. 1283 ze zm.) – § 17.

Leszek Zaleśny

Zasady finansowania obiadów w szkole dla dzieci z Ukrainy

Pytanie 3. W jaki sposób można finansować dzieciom z Ukrainy obiady w szkole? Chodzi o tzw. wsad do kotła.

Odpowiedź: Rodzice uczniów mogą zostać zwolnieni z ponoszenia opłat za wyżywienie w stołówce szkolnej np. w przypadku szczególnie trudnej sytuacji materialnej rodziny. Posiłki dla uczniów z Ukrainy mogą zostać pokryte przez ośrodek pomocy społecznej lub przez prywatnych sponsorów.

Jak wynika z art. 106 ust. 2 tej ustawy, korzystanie z posiłków w stołówce szkolnej jest odpłatne. Odpłatność ta obejmuje wyłącznie tzw. wkład do kotła. Wysokość opłat za posiłki ustala dyrektor szkoły w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę.

Przepisy prawa przewidują **możliwość zwolnienia rodziców uczniów z całości lub z części opłat** za korzystanie z posiłków w stołówce szkolnej:

1. w przypadku szczególnie trudnej sytuacji materialnej rodziny;
2. w szczególnie uzasadnionych przypadkach losowych.

Organ prowadzący szkołę, tj. organ wykonawczy JST, może upoważnić dyrektora szkoły do udzielania zwolnień z całości lub z części opłat za korzystanie z posiłków w stołówce szkolnej.

Obywatele Ukrainy, uczęszczający do szkoły, mogą korzystać z posiłków w stołówce szkolnej na tych samych zasadach co pozostali uczniowie szkoły. Powinni więc co do zasady ponosić odpłatność za korzystanie z posiłków. Mogą oni również zostać zwolnieni z odpłatności na zasadach określonych w art. 106 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe, np. z powodu trudnej sytuacji materialnej rodziny. Możliwe jest również znalezienie sponsorów, którzy sfinansują obiady dzieciom z Ukrainy.

Obecnie, na podstawie art. 29 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, obywatele Ukrainy mogą zostać objęci pomocą społeczną, na zasadach i w trybie określonym w ustawie o pomocy społecznej. Oznacza to, że na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej można objąć rodzinę z Ukrainy **pomocą w formie pokrycia kosztów dożywiania dziecka w szkole.**

UWAGA

Warunkiem objęcia pomocą społeczną uczniów z Ukrainy jest legalny pobyt na terenie Polski, posiadanie nr. PESEL i złożenie wniosku o objęcie pomocą. Ustawa o pomocy społecznej przewiduje również możliwość udzielenia pomocy społecznej z urzędu.

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.) – art. 106.
- Ustawa z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. z 2022 r. poz. 583) – art. 29.
- Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.) – art. 17 ust. 1, art. 102 ust. 2.

Joanna Swadźba

Kwalifikacja dziecka z Ukrainy – do przedszkola czy szkoły

Pytanie 4. Matka z Ukrainy zgłosiła się do dyrektora szkoły w zespole szkolno-przedszkolnym w celu zapisania dziecka urodzonego w styczniu 2015 r. do klasy I (dziecko na Ukrainie uczęszczało do klasy I). W polskim systemie dzieci urodzone w 2015 r. uczęszczają do zerówki. Czy dyrektor zespołu powinien przyjąć ucznia do klasy I czy do zerówki?

Odpowiedź: Dziecko, o którym mowa w pytaniu, można przyjąć zarówno do przedszkola, jak i do klasy I szkoły podstawowej (§ 3 ust. 1 i 2 oraz § 4 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia MEN z 23 sierpnia 2017 r.).

W myśl przywołanych przepisów dziecko przybywające z zagranicy jest przyjmowane do publicznego przedszkola, oddziału przedszkolnego w publicznej szkole podstawowej lub publicznej innej formy wychowania przedszkolnego na warunkach i w trybie postępowania rekrutacyjnego dotyczących obywateli polskich. Jeżeli przyjęcie dziecka przybywającego z zagranicy odbywa się w trakcie roku szkolnego, o przyjęciu dziecka decyduje odpowiednio dyrektor przedszkola lub szkoły, zgodnie z art. 130 ust. 2 i 3 ustawy.

Natomiast odnośnie do przyjęcia do szkoły uczniów powracających do kraju zastosowanie mają przepisy § 4 ust. 1 przywołanego rozporządzenia. Stanowią one, że uczeń przybywający z zagranicy jest przyjmowany do klasy I publicznej szkoły podstawowej:

- której ustalono obwód, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania ucznia – z urzędu, zgodnie z art. 133 ust. 1 i art. 151 ust. 1 ustawy,
- innej niż właściwa ze względu na miejsce zamieszkania ucznia – jeżeli szkoła dysponuje wolnymi miejscami.

W myśl § 11 rozporządzenia uczeń przybywający z zagranicy może być kwalifikowany do odpowiedniej klasy lub na odpowiedni semestr lub rok kształcenia oraz przyjmowany odpowiednio do publicznej szkoły także z uwzględnieniem wieku ucznia lub opinii rodzica ucznia albo pełnoletniego ucznia wyrażonej w formie ustnej lub pisemnej.

UWAGA

Decyzję co do tego, gdzie uczeń powinien być przyjęty, należy podjąć w porozumieniu z rodzicami dziecka.

W sytuacji uczniów, którzy nie są obywatelami polskimi, problemem może być stopień znajomości języka polskiego oraz różnice programowe, które utrudnią im skuteczne kontynuowanie nauki w polskiej szkole. Dotyczy to zarówno obcokrajowców, jak i obywateli polskich.

W myśl art. 165 ust. 7 ustawy Prawo oświatowe osoby niebędące obywatelami polskimi, podlegające obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, mają prawo do dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego. Dodatkową naukę języka polskiego dla tych osób organizuje organ prowadzący szkołę. Uszczegółowienie tego przepisu zawarte jest w § 17 przywołanego rozporządzenia. W ustępie 1 czytamy, że:

- dla uczniów przybywających z zagranicy, podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, organ prowadzący szkołę organizuje w szkole, w której uczeń realizuje naukę zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego, dodatkową, bezpłatną naukę języka polskiego w formie dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego. Zajęcia te są prowadzone indywidualnie lub w grupach w wymiarze pozwalającym na opanowanie języka polskiego w stopniu umożliwiającym udział w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych, nie niższym niż 2 godziny lekcyjne tygodniowo. Zajęcia te odbywają się w szkole w podanym wyżej wymiarze.

Jeśli u takich uczniów nauczyciel prowadzący zajęcia edukacyjne z danego przedmiotu stwierdzi ponadto konieczność uzupełnienia różnic programowych z tego przedmiotu, organ prowadzący szkołę organizuje w szkole dodatkowe zajęcia wyrównawcze z tego przedmiotu (§ 17 i 18).

Z treści przytoczonych przepisów wynika, że dodatkowe lekcje języka polskiego nie dotyczą dzieci obcokrajowców przyjętych do przedszkola.

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1082) – art. 133, art. 150, art. 165 ust. 7.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz

osób będących obywatelami funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1283) – § 3 ust. 1 i 2, § 4 ust. 1 pkt 1 i 2, § 11, § 17.

Jacek Mikłasiński

Kompetencje do utworzenia oddziału przygotowawczego w szkołach powiatowych

Pytanie 5. Jaki organ powiatu ma kompetencje do utworzenia oddziału przygotowawczego i w jakiej formie powinien to zrobić? Czy właściwe będzie przyjęcie, że jest to kompetencja starosty? Jeżeli tak, to jak powinna wyglądać procedura utworzenia takiego oddziału?

Odpowiedź: Kompetencję do utworzenia oddziału przygotowawczego w szkołach powiatowych posiada organ wykonawczy powiatu. Zarząd powiatu podejmuje decyzje w formie uchwały.

Organem prowadzącym szkołę powiatową jest powiat, zgodnie z definicją zawartą w art. 4 pkt 16 ustawy – Prawo oświatowe. Ustawodawca nie określił, który organ powiatu wykonuje kompetencję organu prowadzącego, określone w art. 165 ust. 11 ustawy (por. art. 29 ustawy).

Mając na uwadze, że w tym samym przepisie art. 165 ww. ustawy organ prowadzący ma kompetencję do wyrażania zgody na przyjęcie do oddziału przygotowawczego uczniów innej szkoły (ust. 12), jak też do zorganizowania oddziału przygotowawczego (ust. 11), to uznać należy, że kompetencje te należą do organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego. W tym przypadku – do zarządu powiatu.

Starosta nie jest organem powiatu. Jest on przewodniczącym zarządu powiatu. Jeśli dane kompetencje organu prowadzącego, jakim jest powiat, miałyby zostać przekazane staroście, to powinno zostać to wyrażone wprost w przepisach. Skoro ustawodawca nie wskazał starosty, jako organu właściwego do utworzenia oddziału przygotowawczego, to kompetencje te może mieć wyłącznie organ powiatu.

Utworzenie oddziału przygotowawczego ma charakter wykonawczy, a więc kompetencję do utworzenia takiego oddziału ma zarząd powiatu.

UWAGA

Utworzenie oddziału przygotowawczego w szkole powiatowej następuje w drodze uchwały podjętej przez zarząd powiatu. W uchwale należy wskazać, w jakiej szkole, z jaką datą i dla której klasy tworzony jest oddział przygotowawczy.

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.) – art. 4 pkt 16, art. 29, art. 165 ust. 11.
- Ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 528) – art. 8 ust. 2, art. 26, art. 34.

Joanna Swadźba

Przyjmowanie do przedszkola dzieci z Ukrainy a deklaracje kontynuowania wychowania przedszkolnego

Pytanie 6. Jak należy przeprowadzić rekrutację do oddziałów przedszkolnych dzieci z Ukrainy, jeżeli np. przyszedł chłopiec 8 marca, czyli w trakcie naszej rekrutacji? Chłopiec został przyjęty na podstawie wniosku, mieszka na terenie obwodu naszej szkoły. Jak mamy go zapisać na kolejny rok, jeżeli czas składania deklaracji o kontynuacji już minął?

Odpowiedź: W tej sprawie należy zwrócić się do organu prowadzącego, który ustala terminy przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego i postępowania uzupełniającego, w tym terminy składania dokumentów do publicznego przedszkola (art. 154 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo oświatowe).

Rodzice dzieci przyjętych do danego publicznego przedszkola, danej oddziału przedszkolnego w publicznej szkole podstawowej lub danej publicznej innej formy wychowania przedszkolnego corocznie składają na kolejny rok szkolny deklarację o kontynuowaniu wychowania przedszkolnego, w terminie 7 dni poprzedzających termin rozpoczęcia postępowania rekrutacyjnego. Ponieważ z treści pytania wynika, że terminy te zostały przekroczone, to organem, do którego należy się w tej sprawie zwrócić, jest organ prowadzący.

Przepisy stanowią ponadto, że jeżeli po przeprowadzeniu postępowania rekrutacyjnego przedszkole nadal dysponuje wolnymi miejscami, dyrektor przeprowadza postępowanie uzupełniające. Postępowanie to powinno zakończyć się do końca sierpnia roku szkolnego poprzedzającego rok szkolny, na który jest przeprowadzane.

Do postępowania uzupełniającego stosuje się te same przepisy co do postępowania rekrutacyjnego (art. 161 ust. 1 i 2).

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1082) – art. 154 ust. 1 pkt 1.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz.1283).

Jacek Mikłasiński

Dodatek za warunki pracy dla nauczyciela pracującego w oddziale przygotowawczym dla uczniów z Ukrainy

Pytanie 7. Czy nauczycielom prowadzącym zajęcia w oddziałach przygotowawczych dla uczniów z Ukrainy przysługuje dodatek za warunki trudne lub uciążliwe?

Odpowiedź: Nie. Przepisy prawa nie przewidują dodatku za warunki pracy trudne lub uciążliwe z tytułu pracy w oddziale przygotowawczym.

Wypłata dodatku za warunki pracy przewidziana została w art. 30 ust. 1 pkt 2 i art. 34 Karty Nauczyciela oraz rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za prace w dniu wolnym od pracy. To właśnie rozporządzenie zawiera jedynie wykaz trudnych i uciążliwych warunków pracy, stanowiących podstawę do przyznania z tego tytułu dodatku.

UWAGA

W § 8 i 9 rozporządzenia wymieniono szczegółowo, jaką pracę uznaje się za pracę w warunkach trudnych (§ 8) i uciążliwych (§ 9). **W żadnym z przywołanych przepisów nie wymieniono pracy w oddziałach przygotowawczych.**

Szczegółnej regulacji o uznaniu pracy w oddziałach przygotowawczych za pracę w warunkach trudnych lub uciążliwych (uzasadniających naliczenie dodatku) nie przewidują również akty prawne, który regulują możliwość ich utworzenia, tj.:

- Prawo oświatowe,
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9 września 2016 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw,
- ustawa z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Praca w oddziale przygotowawczym nie jest pracą w warunkach uzasadniających naliczenie dodatku za warunki trudne lub uciążliwe.

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2021 r., poz. 1762) – art. 30 ust. 1 , art. 34.
- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.) – art. 165.
- Ustawa z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. z 2022 r. poz. 583 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (Dz.U. z 2014 r. poz. 416 ze zm.) – § 8 i § 9.

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz.U. z 2020 r. poz. 1283 ze zm.) – § 8.

Wioletta Wołek-Sarek

Zbiórka pieniężna wśród uczniów, aby wspomóc uchodźców

Pytanie 8. Na terenie szkoły istnieje możliwość przeprowadzenia zbiórki pieniężnej wśród uczniów na rzecz pomocy uchodźcom z Ukrainy. Przeprowadzenie takiej zbiórki wymaga uzyskania pozwolenia dyrektora szkoły. Czy będzie to zbiórka publiczna?

Odpowiedź: Zasady prowadzenia zbiórek pieniężnych zostały uregulowane w ustawie o zasadach prowadzenia zbiórek publicznych. Zgodnie z art. 2 pkt 4 tej ustawy zbiórką publiczną nie jest zbieranie ofiar w gotówce lub w naturze m.in. wśród młodzieży szkolnej na terenach szkolnych, odbywające się na podstawie pozwolenia władz szkolnych.

Oznacza to, że jeśli szkoła ma zamiar prowadzić zbiórkę pieniędzy wyłącznie wśród uczniów, to można taką zbiórkę prowadzić na podstawie pozwolenia dyrektora szkoły. Taka zbiórka nie będzie wówczas traktowana jako zbiórka publiczna w rozumieniu ustawy o zasadach prowadzenia zbiórek publicznych.

UWAGA

Przepisy ustawy dają **prawo do prowadzenia zbiórek pieniężnych** (niebędących zbiórkami publicznymi) wśród uczniów, za pozwoleniem dyrektora szkoły wyłącznie w odniesieniu do terenów szkolnych. Ustawodawca nie zdefiniował pojęcia terenów szkolnych, a w związku z tym należy rozumieć to pojęcie tak jak w języku potocznym, tj. jako **budynek szkoły i tereny należące do szkoły (np. plac zabaw przy szkole, boisko szkolne)**.

Natomiast bursa nie jest szkołą, ale placówką zapewniającą opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania. Na terenie bursy można prowadzić zbiórki pieniężne na cele charytatywne, ale z zachowaniem przepisów ustawy o zasadach prowadzenia zbiorów publicznych. Zgodnie z art. 3 tej ustawy podmiotami uprawnionymi do prowadzenia zbiórki publicznej są organizacje pozarządowe, podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego, a także komitet społeczny powołany w celu przeprowadzenia zbiórki publicznej.

Zatem, aby móc przeprowadzić zbiórkę na terenie bursy, powinien zostać zawiązany komitet społeczny dla celu przeprowadzenia zbiórki publicznej.

Komitet społeczny mogą założyć co najmniej 3 osoby fizyczne posiadające pełną zdolność do czynności prawych oraz niekarane za popełnione przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi lub za przestępstwo skarbowe. Zbiórkę publiczną należy zgłosić ministrowi właściwemu do spraw administracji publicznej i zamieścić informację o zgłoszeniu na ogólnopolskim elektronicznym portalu zbiorów publicznych.

Zbiórkę publiczną można prowadzić na określony, zgodny z prawem cel pozostający w sferze zadań publicznych, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego. Zadania w zakresie działalności charytatywnej należą do sfery zadań publicznych, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o działalności pożytku publicznego.

Z przepisów dotyczących zbiorów publicznych wynika, że w informacji o zgłoszeniu zbiórki publicznej należy podać m.in. termin rozpoczęcia i zakończenia zbiórki oraz cel zbiórki. Ponadto organizator zbiórki ma obowiązek sporządzić sprawozdanie z przeprowadzonej zbiórki publicznej, z podaniem wartości i rodzaju zebranych ofiar – w ciągu 30 dni od zakończenia zbiórki publicznej, a także ze sposobu rozdysponowania zebranych ofiar. Przeprowadzenie zbiórki publicznej rodzi również obowiązki sprawozdawcze.

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 14 marca 2014 r. o zasadach prowadzenia zbiorów publicznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1672) – art. 1, art. 2, art. 3 i nast.

Joanna Swadźba

Kwalifikowanie ucznia przybywającego z zagranicy do odpowiedniej klasy

Pytanie 9. Czy dziecko z Ukrainy, urodzone w 2006 roku, które chodziło w obecnym roku szkolnym do 9 klasy na Ukrainie (według oświadczenia mamy) można przyjąć do 8 klasy szkoły podstawowej? Jednocześnie ma brata, urodzonego w roku 2008, który chodzi do 8 klasy na Ukrainie (według oświadczenia mamy). Mama chce, by obaj chodzili razem do klasy 8. Moje wątpliwości budzi fakt, iż w klasie 8 są dzieci z roczników 2008 i 2007.

Odpowiedź: W myśl § 11 rozporządzenia MEN z 23 sierpnia 2017 r. uczeń przybywający z zagranicy może być kwalifikowany do odpowiedniej klasy lub na odpowiedni semestr bądź rok kształcenia oraz przyjmowany odpowiednio do publicznej szkoły **także z uwzględnieniem wieku ucznia lub opinii rodzica** ucznia albo pełnoletniego ucznia wyrażonej w formie ustnej lub pisemnej. Decyzję co do tego, gdzie uczeń powinien być przyjęty, należy podjąć w porozumieniu z rodzicami dziecka. Decyzję w sprawie sposobu przyjęcia ucznia **podejmuje zawsze dyrektor szkoły**.

Kwalifikowanie ucznia przybywającego z zagranicy do odpowiedniej klasy odbywa się na podstawie dokumentów wg rozporządzenia MEN z 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw. W polskim systemie oświaty uczeń z rocznika 2011 r. uczęszcza aktualnie do IV klasy.

W sytuacji uczniów, którzy nie są obywatelami polskimi, problemem może być stopień znajomości języka polskiego oraz różnice programowe, które utrudnią im skuteczne kontynuowanie nauki w polskiej szkole. Dotyczy to zarówno obcokrajowców, jak i obywateli polskich, dlatego

przy kwalifikacji do odpowiedniej klasy dyrektor musi wziąć pod uwagę również ten aspekt.

Jak wskazał MEiN w komunikacie z 25 lutego br., ustalenie klasy (roku nauki) następuje na podstawie dokumentów wydanych przez szkołę za granicą, a w przypadku ich braku oświadczenia rodziców o sumie lat nauki za granicą. Dokumenty nie muszą być tłumaczone przez tłumacza przysięgłego na język polski. Ponadto rodzice dziecka mogą zwrócić się do dyrektora o przyjęcie do niższej klasy, niż wynika to z sumy ukończonych lat nauki szkolnej, np. ze względu na wiek dziecka.

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1082) – art. 165 ust. 7.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1283) – § 3 ust. 1 i 2, § 4 ust. 1 pkt 1 i 2, § 11.

Monika Fidler

Zatrudnienie osoby z Ukrainy na stanowisku sprzątaczk

Pytanie 10. Czy można zatrudnić w szkole osobę z Ukrainy na stanowisko sprzątaczk bez potwierdzonej dokumentem znajomości języka polskiego? Czy specustawa zmieniła coś w kwestii zatrudnienia pracowników obsługi w szkołach?

Odpowiedź: Przepisy pozwalają na tworzenie **oddziałów przygotowawczych dla uczniów z Ukrainy**. W szkole, która utworzyła taki oddział, zatrudnienie może znaleźć obywatel Ukrainy – na stanowisku pomocy nauczyciela. Zatrudnienie takiej osoby podlega ogólnym przepisom Kodeksu pracy. Oznacza to, że zawiera się z nim umowę o pracę:

- na czas nieokreślony,
- na czas określony (w tym w celu zastępstwa).

Co istotne, przepisy ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa pozwalają na odstąpienie od wymogu w zakresie weryfikacji znajomości języka polskiego. Dyrektor nie będzie musiał żądać od kandydata dokumentu potwierdzającego znajomość tego języka. W zupełności wystarczy samodzielne sprawdzenie, jaki jest poziom tej znajomości.

Niestety nie przewidziano analogicznego ułatwienia w odniesieniu do innych pracowników niepedagogicznych. Muszą więc oni wykazać znajomość języka polskiego na takich zasadach, jak pracownicy służby cywilnej, a więc w drodze odpowiedniego certyfikatu.

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 9 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa – art. 57.
- Ustawa z 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. 2022 poz. 530) – art. 11 ust. 3

Michał Kowalski

Warunki wypłaty dodatku stażowego

Pytanie 11. Pytanie dotyczy wypłaty dodatku stażowego. Zatrudniłszy jako pomoc nauczyciela uchodźcę z Ukrainy. W kwestionariuszu osoba wpisała okres zatrudnienia na Ukrainie – praca ta nie została zakończona. Czy można pracownikowi naliczyć i wypłacić dodatek stażowy?

Odpowiedz: Podstawą zaliczenia okresów jest odpowiednie ich udokumentowanie.

Zgodnie z ustawą z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy: Art. 86. [Zaliczenie okresu pracy za granicą do stażu pracowniczego]

1. Udokumentowane okresy zatrudnienia, przebyte za granicą u pracodawcy zagranicznego, są zaliczane do okresów pracy w Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie uprawnień pracowniczych.

Pracownik może udokumentować zagraniczne okresy zatrudnienia **wszelkimi dokumentami**, które potwierdzają fakt zatrudnienia u pracodawcy zagranicznego, przedstawiając np.:

- umowę o pracę,
- zaświadczenie wystawione przez pracodawcę,
- odcinki wypłat wynagrodzenia,
- zaświadczenia dotyczące podlegania ubezpieczeniu społecznemu.

W tej sytuacji istotne jest to, aby na podstawie przedstawionych dokumentów pracodawca był w stanie stwierdzić, iż pracownik pozostawał w zatrudnieniu oraz okres zatrudnienia pracownika. Oceny dokonuje pracodawca, który podejmuje decyzję o wliczeniu pracownikowi danego okresu pracy za granicą do stażu pracy.

W nawiązaniu do powyższego pomimo trudnej sytuacji wpis do kwestionariusza nie powinien być podstawą do zaliczenia okresu do lat pracy dających uprawnienia. Pracownik jest obowiązany udokumentować swoje prawo do uprawnień pracowniczych – okres przedawnienia wynosi 3 lata.

Przepisy nie regulują na podstawie jakich dokumentów pracodawca może zaliczyć pracownikowi do stażu pracy okresy zatrudnienia przebyte za granicą. Należy dopuścić każdy wiarygodny dokument, z którego wynika wykonywanie pracy za granicą, przy czym dokumenty te powinny być przetłumaczone na język polski na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy o języku polskim. Mogą to być zatem umowy o pracę, świadectwa pracy, dokumenty ubezpieczeniowe, dokumenty wydawane przez urząd skarbowy. Istotne jest, aby wynikał z nich fakt zatrudnienia, jego okres oraz pracowniczy charakter.

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz.1100).

Michał Kowalski

Decyzja o przyjęciu dziecka z Ukrainy do przedszkola

Pytanie 12. Czy po złożeniu wniosku przez rodzica w sprawie przyjęcia dziecka z Ukrainy do polskiej szkoły podstawowej dyrektor zobowiązany jest wydać decyzję o jego przyjęciu? Na którą podstawę prawną należy teraz się powołać?

Odpowiedź: Przyjęcie uczniów niebędących obywatelami polskimi do szkoły w Polsce regulują przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw. Nie jest przy tym konieczne wydanie szczególnej decyzji w tym zakresie.

W przypadku uczniów cudzoziemców w aktualnej sytuacji należy kierować się ponadto przepisami przywołanego w odpowiedzi rozporządzenia. W myśl § 4. ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia uczeń przybywający z zagranicy jest przyjmowany do:

1. klasy I publicznej szkoły podstawowej, której ustalono obwód, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania ucznia – z urzędu, zgodnie z art. 133 ust. 1 i art. 151 ust. 1 ustawy;
2. klasy I publicznej szkoły podstawowej innej niż właściwa ze względu na miejsce zamieszkania ucznia – jeżeli szkoła dysponuje wolnymi miejscami.

Natomiast przyjęcia do klas II–VIII publicznej szkoły podstawowej, której ustalono obwód, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania ucznia – z urzędu, zgodnie z art. 133 ust. 1 i art. 151 ust. 1 ustawy, oraz na podstawie dokumentów. W przypadku klas II–VIII publicznej szkoły podstawowej **innej niż właściwa ze względu na miejsce zamieszkania ucznia** – przyjęcie następuje na podstawie dokumentów, jeżeli szkoła dysponuje wolnymi miejscami. Szkołom niepublicznym nie ustanawia się obwodów.

Przez dokumenty należy rozumieć:

1. świadectwo, zaświadczenie lub inny dokument stwierdzające ukończenie szkoły lub kolejnego etapu edukacji za granicą lub
2. świadectwo, zaświadczenie lub inny dokument wydane przez szkołę za granicą, potwierdzające uczęszczanie ucznia przybywającego z zagranicy do szkoły za granicą i wskazujące klasę lub etap edukacji, który uczeń ukończył w szkole za granicą, oraz dokument potwierdzający sumę lat nauki szkolnej ucznia lub pisemne oświadczenie dotyczące sumy lat nauki szkolnej ucznia, złożone przez rodzica ucznia lub inną osobę sprawującą opiekę nad uczniem albo pełnoletniego ucznia, jeżeli ustalenie sumy lat nauki szkolnej nie jest możliwe na podstawie świadectwa, zaświadczenia lub innego dokumentu.

UWAGA

W myśl § 11 rozporządzenia uczeń przybywający z zagranicy może być kwalifikowany do odpowiedniej klasy lub na odpowiedni semestr, lub rok kształcenia oraz przyjmowany odpowiednio do publicznej szkoły także **z uwzględnieniem wieku ucznia lub opinii rodzica ucznia** albo pełnoletniego ucznia wyrażonej w formie ustnej lub pisemnej. A zatem decyzję co do tego, gdzie uczeń powinien być przyjęty, należy podjąć w porozumieniu z rodzicami dziecka.

W sytuacji uczniów, którzy nie są obywatelami polskimi, problemem może być stopień znajomości języka polskiego oraz różnice programowe, które utrudnią im skuteczne kontynuowanie nauki w polskiej szkole. Dotyczy to zarówno obcokrajowców, jak i obywateli polskich. W myśl art. 165 ust. 7 ustawy Prawo oświatowe osoby niebędące obywatelami polskimi, podlegające obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, **mają prawo do dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego**. Dodatkową naukę języka polskiego dla tych osób organizuje organ prowadzący szkołę. Uszczegółowienie tego przepisu zawarte jest w § 17 przywołanego rozporządzenia. W ustępie 1 czytamy, że dla uczniów przybywających z zagranicy, podlegających obowiązkowi szkolnemu lub

obowiązkowi nauki, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, organ prowadzący szkołę organizuje w szkole, w której uczeń realizuje naukę zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego, dodatkową, bezpłatną naukę języka polskiego w formie dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego. Zajęcia te są prowadzone indywidualnie lub w grupach w wymiarze pozwalającym na opanowanie języka polskiego w stopniu umożliwiającym udział w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych, nie niższym niż 2 godziny lekcyjne tygodniowo. Zajęcia te odbywają się w szkole w podanym wyżej wymiarze. Jeśli ponadto u takich uczniów nauczyciel prowadzący zajęcia edukacyjne z danego przedmiotu stwierdzi konieczność uzupełnienia różnic programowych z tego przedmiotu, organ prowadzący szkołę organizuje w szkole dodatkowe zajęcia wyrównawcze z tego przedmiotu (§ 17 i 18).

Co do zasady dokumenty, o których mowa, powinny być przetłumaczone na język polski. Trzeba jednak podkreślić, że przyjęcie takich uczniów może nastąpić również bez dokumentów. Kluczowym zadaniem jest bowiem udzielenie pomocy takim uczniom.

Przepisy nie wymagają od dyrektora szkoły wydania odrębnej decyzji w sprawie przyjęcia dziecka ukraińskiego do szkoły. W takiej sytuacji należy postępować tak samo, jak w przypadku przyjmowania uczniów obywateli polskich. Trzeba pamiętać, że z mocy ustawy osoby niebędące obywatelami polskimi korzystają z nauki i opieki w publicznych przedszkolach lub publicznych innych formach wychowania przedszkolnego, a także w niepublicznych przedszkolach, a podlegające obowiązkowi szkolnemu korzystają z nauki i opieki w publicznych szkołach podstawowych, publicznych szkołach artystycznych oraz w publicznych placówkach, w tym placówkach artystycznych, **na warunkach dotyczących obywateli polskich** (art. 165 ust. 1).

Podsumowując, o wyborze sposobu przyjęcia ucznia do szkoły decyduje dyrektor szkoły. Świadectwa składane w polskiej szkole wydane przez szkoły za granicą muszą być przetłumaczone na język polski.

§ Podstawa prawna

- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1082).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1283),

Jacek Mikłasiński

Rekrutacja do szkoły dla dorosłych w przypadku braku dokumentów

Pytanie 13. Na jakiej podstawie można przyjąć osobę dorosłą w wieku 18 lat z Ukrainy do szkoły dla dorosłych, jeżeli przyjechała do Polski i nie posiada żadnych dokumentów ze szkoły, bo szkoła została zburzona? Twierdzi, że ukończyła na Ukrainie szkołę średnią i chce uczęszczać do szkoły policealnej.

Odpowiedź: Wymieniona w pytaniu osoba dorosła (jest już poza obowiązkiem nauki) nieposiadająca żadnych dokumentów z dotychczasowej szkoły nie może uczęszczać do szkoły policealnej w Polsce.

MEiN określa, że przy przyjmowaniu i kwalifikowaniu ucznia przybywającego z Ukrainy do szkoły publicznej/oddziału szkoły publicznej tego samego lub innego typu niż szkoła, w której uczeń realizował naukę w Ukrainie, zastosowanie mają przepisy dotyczące szczegółowych warunków przechodzenia ucznia ze szkoły publicznej do szkoły publicznej innego typu albo szkoły publicznej tego samego typu – jednak są one oparte na posiadanych dokumentach.

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.) – art. 165.
- Rozporządzenie MEiN z 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami

- polскими, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz.U. z 20220 r. poz. 1283 ze zm.) – § 12.
- Rozporządzenie MEN z 21 sierpnia 2019 r. w sprawie szczególnych warunków przechodzenia ucznia ze szkoły publicznej, publicznej szkoły artystycznej, szkoły niepublicznej lub niepublicznej szkoły artystycznej o uprawnieniach publicznej szkoły artystycznej, do szkoły publicznej innego typu albo szkoły publicznej tego samego typu (Dz.U. z 2019 r. poz. 1641).

Leszek Zaleśny

Wynagrodzenie pracowników internatu w związku z obecnością uczniów z Ukrainy

Pytanie 14. Pracuję w internacie funkcjonującym przy I liceum ogólnokształcącym, do którego uczęszczają uczniowie z Ukrainy. Po wybuchu wojny liczba tych uczniów się zwiększyła. Szkoła we wrześniu planowała przerwę świąteczną tak, aby uczniowie mogli wyjechać na święta do Ukrainy (Święta Wielkanocne w Ukrainie obchodzone są w tym roku w okresie od 24.04 do 26.04.2022 r.). Według harmonogramu pracy szkoły uczniowie mieli mieć wiosenną przerwę świąteczną od 14 do 19 kwietnia, natomiast w naszej szkole okres przerwy świątecznej miał być wydłużony do 3 maja 2022 r. Żeby to zrealizować, szkoła miała potem odpracować 3 dni, a pozostałe dni wolne miały być udzielone z tzw. dni dyrektorskich. Ze względu na wojnę w Ukrainie część uczniów z naszej szkoły niestety nie wyjedzie do domu i pozostanie w internacie. W związku z tym pracownicy internatu nie będą mieli zaplanowanego wolnego zgodnie z harmonogramem. Czy pracę pracowników internatu w wyżej wymienionym okresie traktować należy jak godziny ponadwymiarowe, za które należy się dodatkowe wynagrodzenie?

Odpowiedź: Godziny ponadwymiarowe to godziny zrealizowane powyżej obowiązującego nauczyciela pensum.

Przez godzinę ponadwymiarową rozumie się przydzieloną nauczycielowi godzinę zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych

powyżej tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych (art. 35 ust. 2 Karty Nauczyciela).

W opisanej sytuacji pracownicy internatu będą świadczyć pracę w okresie przerwy świątecznej. Tygodniowy obowiązkowy wymiar zajęć wychowawcy internatu wynosi 30 godzin, które realizuje w pięciodniowym tygodniu pracy (art. 42 ust. 3, art. 42c ust. 1 Karty Nauczyciela). Jeżeli w analizowanym przypadku wychowawcy będą realizowali większą liczbę godzin zajęć, to będą uprawnieni do dodatkowego wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe. Z kolei za zajęcia dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze, wykonywane w dniu wolnym od pracy nauczyciel otrzymuje inny dzień wolny od pracy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach zamiast dnia wolnego nauczyciel otrzymuje odrębne wynagrodzenie liczone jak wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe (art. 42c ust. 3 Karty Nauczyciela).

UWAGA

Jeżeli więc nauczyciele będą sprawowali opiekę ponad 5 dni w tygodniu, to będą uprawnieni do dni wolnych, a jeśli ich udzielenie będzie niemożliwe – do dodatkowego wynagrodzenia. Natomiast za pracę w święto, przypadające poza dwoma dniami w tygodniu wolnymi od pracy, nauczyciel otrzymuje inny dzień wolny od pracy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach zamiast dnia wolnego nauczyciel otrzymuje wynagrodzenie ze 100% dodatkiem [art. 42c ust. 4 Karty Nauczyciela].

UWAGA

Samo wykonywanie pracy w dodatkowe dni wolne od zajęć czy w czasie przerwy świątecznej nie jest automatycznie traktowane jako praca w godzinach ponadwymiarowych.

§ Podstawa prawna:

- Ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. 2021 r. poz. 1762) – art. 35 ust. 2, art. 42 ust. 3, art. 42c.

dr Dariusz Dwojewski

Do polskich szkół i przedszkoli uczęszcza coraz więcej dzieci z Ukrainy. Zatrudniani są też nauczyciele, pomoce nauczycieli. Specustawa i rozporządzenia, które zostały uchwalone w związku z konfliktem zbrojnym na terenie Ukrainy, określają szczegółowe wymagania oraz zwolnienia, które obowiązują w przypadku przyjmowania uchodźców do polskich placówek.

- Jak zatrudnić nauczyciela i pracownika niepedagogicznego,
  - jak zakwalifikować dziecko do konkretnej klasy,
  - jak uzupełniać braki w podstawie programowej oraz różnice językowe,
  - jak oceniać i klasyfikować uczniów,
  - jak wygląda finansowanie zajęć dla dzieci z Ukrainy
- to tylko niektóre z pytań, które pojawiają się w ostatnich tygodniach i będzie się ich pojawiało coraz więcej.
- Dlatego przekazujemy w Państwa ręce kompendium wiedzy na temat obywateli Ukrainy w polskiej oświacie.

Publikacja składa się z dwóch części.

- Pierwsza to teoria – regulacje prawne, interpretacje przepisów oświatowych, nowe zadania dyrektora i placówki oświatowej.
- Druga część zbiera pytania, problemy dyrektorów – eksperci odpowiadają na wątpliwości, wskazują konkretne procedury postępowania oraz podają podstawy prawne.

Zapraszam do lektury!

PortalOswiatowy

e**pedagogika**.pl

ISBN 978-83-8276-402-4

GPO10

9 788382 764024

Cena brutto 59,00 zł